D106

Kelžinskų LR

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

RUGSĖJO 14 D. / SEPTEMBER 14, 1974

PART TWO — Nr. 215 (37)

Šiame numery

O kas yra, vyrai, už pastolių?
Bendruomeninis ugdymas lietuviškose mūsų mokyklose.
Mūsų dailės jaunimą pasitinkant.
Balio Augino eilėraščiai.
Icchoko Mero improvizacija.
Nobelio laureatas kaltinamas plagiatu.
Dėl vieno istoriko lietuvių kalbos.
Nauji leidiniai.
Kultūrinė kronika.

Kertinė paraštė

O KAS YRA, VYRAI, UŽ PASTOLIŲ?

Išeivijoje gyvendami, negalime taipgi nesidžiaugti visu tuo, kas tėvynėje pasilikusių yra teigiamo sukuriama viso krašto labui. Ypač turėtų mus džiuginti, jeigu ten gerų rezultatų pasiekiama kultūrinio sektoriaus baruose: literatūroje, dailėje, muzikoj ir įvairiausiuos lituanistikos moksluos. Žinant okupacines sąlygas, iš tikrųjų ne kartą reikia stebėtis tenykščių kūrėjų bei mokslininkų laimėjimais, nepamirštant tačiau gana duobėto ir net labai rizikingo kelio, kuriuo į tikslą einama.

Juk reikia atsiminti dar ir tai, jog ne viskas, kas tik ten padaroma, pasiekia ir džiugina viešumą. Kam būtų tada okupaciniai pareigūnai leidyklose, įvairiose jury komisijose, moksliniuos projektuose ir pan. Tačiau talentai nepalūžta ir kuria, net nė nelaukdami, kad tas ar kitas darbas sulauktų viešo pripažinimo. Žinoma, visa šitai pastebi ir mato taipgi laisvojo pasaulio lietuviai, lankydamiesi Lietuvoje. O grįžę labai plačiai apie tai šneka. Tačiau su džiaugsmu maišosi ir ašaros, kai drauge pasakojama, ko negalima tenai įkūnyti, nes skersai kelio, kaip slibinas, užsirioglina rusiškasis kolosas.

Apie tai grįžus pašnekėt pašnekama, o kai užsigeidžiama ir parašyti, tai dažniausiai raštui, simboliškai sakant, naudojamas vien skaisčiai mėlynas rašalas, labai vengiant plunksną padažyti ir į tamsesnę spalvą. Todėl kartais to paties žmogaus kalba būna labai skirtinga nuo jo rašto.

Skaitytojui, žinančiam taipgi tenykštę kūrybinę ir kultūrinę situaciją, tad ir kyla klausimas: kam aplamai taip girtis paeksKursavimais, jei aprašoma tik šviesioji pastebėjimų pusė? Ir kam ir kokia iš to nauda?

Štai, sakysim, pastaruoju metu mūsų periodinėje spaudoje pasitaikė labai palankių aprašymų apie senųjų pastatų restauravimo darbus Vilniuje ir kitur. Dargi nuotraukomis šalia parodant, jog tai yra tiesa, nes pastatai apipinti pastoliais. Bet, kas už tų pastolių, taip ir nutylima.

Iš tikrųjų padėtis buvo ir tebėra baisi. Juk ištisus dešimtmečius tikri architektūriniai šedevrai — kai kurios Vilniaus senosios bažnyčios buvo paverstos prekių sandėliais, ir sunkvežimių šoferiai bei prekių krovėjai jose darė, ką tik norėjo. Lenkiam galvas prieš tuos pavienius lietuvius ir institucijas, kurios kokiu nors pretekstu suskato jas iš sandėlininkų atimti ir perduoti vienai ar kitai, labiau kultūrinei žinybai, jeigu ir nepanaudoti grynai kulto reikalams.

Bet daug kur ir šitai jau buvo labai pavėluota. Štai šiuo metu iš lauko pradėta restauruoti gražioji baroko puošmena Visų Šventųjų bažnyčia. Bet jos vidų sandėlininkai per ištisus dešimtmečius jau suspėjo išdarkyti taip, kad dauguma skulptūrų stovi be rankų, be kojų ir be galvų, nekalbant jau apie subiaurotus altorius, sienas ir kt.

Reikia atsiminti, kad Vilniuje buvo apie 30 istorine ir architektūrine prasme labai vertingų bažnyčių. Šiandien turistui leidžiama laisvai žvilgterėti tik į kelias. Dauguma jų stovi užkaltos ir atitvertos, lyg būtų kokia draudžiama pasienio zona. Kai turistas klustelia, kodėl bažnyčia uždaryta, atsakoma, jog restauruojama. Ir taip jos "restauruojamos" jau 30 metų, nes rusui svarbu, kad lietuvių kultūros paminklai patys savaime sunyktų.

Negeriau elgiamasi ir su šiaip istoriniais pastatais, nebūtinai bažnyčiomis. Tiesa, vienas kitas pastatas, kaip įdomus praėjusių šimtmečių palikimas, atrestauruotas. Pavyzdžiui, gotikiniai namai senojoje Pilies gatvėje. Bet tai maža paguoda, kai šimtmečius tokiu išbuvęs pats Pilies gatvės vardas okupanto "atrestauruotas" į Gorkio gatvę.

Paprastai teisinamasi, kad, girdi, maža buvo laiko ir nesuspėta daugiau padaryti. Betgi nuo karo pabaigos jau praėjo beveik trys dešimtmečiai. Visai senajai Varšuvai iš totalių griuvėsių prikelti lenkams reikėjo gero dešimtmečio. O Vilnius, lyginant su Varšuva, buvo tik nežymiai apgriautas. Stalino metais apleistos senosios Maskvos cerkvės, jam mirus ir užsienio turistams pradėjus lankytis Maskvoje, tuoj pat buvo išmuiluotos, išpraustos ir jų bonės vėl padengtos auksu, kai tuo tarpu Vilniaus istorinio pastato prieš trisdešimt metų tanko nužertas kampas ir šiandien dar žioruoja atvira žaizda.

Visai nekaltinam žmonių, kurie okupuotan kraštan nuvažiuoja ir visa, kas čia buvo suminėta, savo akimis pamato. Tačiau keliame klausimą, ar gerai daro tie, kurie, grįžę ir spaudoje savo įspūdžius dėstydami, vartoja dažniausiai vien skaisčiai mėlyną rašalą. Ar negeriau būtų tokiu atveju plunksnos visai nekankinti? Klausimas galioja ypač tada, kai rašo ne šiaip paprastas ir pilkas turistas, o liečiamos srities specialistas, neįstengiąs ar kuriais kitais motyvais negalįs būti ištikimas savo profesijos tiesai.

k. brd.

BENDRUOMENINIS UGDYMAS LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE

STASYS BARZDUKAS

Ar mokykla savo uždavinį atlieka?

Ir svetur būdami, esam Lietuvos dalis. Norim būti sąmoninga ir gyva dalis, tad telkiamės į Liet. Bendruomenę, mus jungiančią vienon lietuviškon šeimon dviem didžiaisiais bendraisiais lietuvybės ir Lietuvos laisvės tikslais. Daugeliu atžvilgių skirtingos paskirų kraštų liet. bendruomenės, bet jų paskirtis ta pati: sieti išeiviją su savo tauta. Lietuvių Charta mus skatina savo tėvų išlaikytą lietuvių tautos gyvybę perduoti "ateities kartoms, kad amžinai gyventume". Tiesa, šis skatinimas išreikštas retorika dvelkiančia fraze, tačiau mums turi rūpėti ne šios frazės raidė, bet esmė. O esmė mus veda į savo tautą, į Lietuvą. Tad ir galim kalbėti apie specialų bendruomeninį ugdymą.

Įdomu, kad bendruomeninio ugdymo reikalą kelia ir pabrėžia pats jaunimas. Štai Daina Kojelytė LF studijų ir poilsio savaitėj čia pat Dainavoj sakė, kad jaunimas tiesiog nežinąs, kas iš tikrųjų esanti ta mūsų visuomeninė ir politinė veikla. Nežinom, girdi, "dėl ko jūs mušatės ir pešatės", nes jaunimas geriausiu atveju tepakviečiamas tik salėm tvarkyti bei puošti, tik kėdėm sustatyti, na, dar gėlėm įteikti. Lituanistinę mokyklą ji baigusi prieš aštuonerius metus, joje girdėjusi apie ungurį, žiobrį, apie Nemuną, apie Lietuvos kunigaikščius, bet nieko negirdėjusi apie Lietuvių Chartą, Liet. Bendruomenę ir Vliką. Dėl to jaunimas šia bendrąja mūsų veikla ir nesidomįs. Vasario 16 minėjimai jam primeną laidotuves, ir ji nenorinti važiuoti į laidotuvių minėjimą. Čia, mokytojų savaitėj, Arvydas Žygas užsiminė apie reikalą priklausyti Liet. Bendruomenei lietuvybės išlaikymo tikslais, bet ar jis pats ir jo draugai priklauso — nesužinojom. Rita Neverauskaitė, antroji viešojo pokalbio dalyvė, pasigedo pasikalbėjimų su jaunimu apie "dabartinius dalykus", bet šių dalykų nesukonkretindama. Diskusijose Petras Kisielius teigė, esą, jei kada kalbamės, tai vyresnieji Lietuvą rodą vis "esančią danguje", taip ten viskas tobula ir šviesu. Tačiau tokia Lietuva ne tik jam, bet ir kitiem jaunuoliam esanti nereali, netikroviška.

Vadinas, jaunimas norėtų žinoti ne tik tai, kas senaisiais laikais yra buvę, bet ir tai, kas dabar yra. Gerai besiorientuojanti Daina Kojelytė net su humoru pastebėjo, jog ji apie Lietuvių Chartą sužinojusi tik "į šią studijų savaitę atvykusi". Nuomonės skyrėsi, į ką šioj chartoj reikėtų kreipti pagrindinį dėmesį. Mokytojų savaitėj paskaitą skaičiusiam A. Gečiui, JAV LB visuom. reikalų tarybos pirmininkui, pvz. atrodė, kad išeivijos pagrindinis tikslas esanti ne lietuvybė, bet Lietuvos laisvinimas, nes be laisvės lietuvybės išlaikymas būsiąs neįmanomas, o Marija Eivaitė LF savaitėj teigė, kad Lietuvos laisvinimą reikią remti sąmoningąja lietuvybe, atremta į gimtąją kalbą, tautinę kultūrą ir papročius.

Durys

Nuotrauka Teresės Pautieniūtės-Bogutienės

Pasroviui ar prieš vėją?

Iš to, kas pasakyta, matyti, koks mums aktualus bendruomeninio ugdymo klausimas. Tačiau yra priežasčių, kurios sunkina jo aktualinimą. Jos glūdi pačioj mūsų Bendruomenėj.

Juo toliau, vis labiau aiškėja, kad visuotinė, gerai organizuota, stipri ir pajėgi tautinė mūsų Bendruomenė visiškai nepriimtina Lietuvos okupantui. Todėl jis viską daro, kad jį nebūtų gerai organizuota, stipri ir pajėgi. Priemonių trukdyti jis susiranda, panaudodamas ir mus pačius. Yra taip pat duomenų, kad gerai organizuotos, stiprios ir pajėgios Bendruomenės nenori ir gyvenamųjų kraštų administracija, tokios Bendruomenės nenori ir JAV kai kurios valdžios sferos. Trečia, bendruomeninio ugdymo klausimu kalbėti šiais laikais yra nemodernu. Madingiau būtų pataikyti į naujųjų laiką dvasią, taikytis prie jų nuotaikos, reikštis jų sąvokomis bei žodynu. Tad reikia plačiau pasiaiškinti, ką reikštų plaukti su srove ir ką suprantame pūtimu prieš vėją.

Šit viena mūsų gyvenamųjų laikų dvasios iškarpėlė: "Psichodeliko etiką bene bus taikliai išreiškęs amerikoniškas žodis — 'hang loose'. Laisvai 'kabėki', stovėk nuošaliai, nesileisk surišamas jokiais bendruomeniniais ar ideologiniais įsipareigojimais. Nepagarbumas yra viena iš pagrindinių 'kabėjimo' moralės žymių. Psichodelikų kalbos žodynas, pvz., beveik prilygsta nešvankiam plūdimuisi (Pasisavintas jau net ir dvasiškijos, ypač jaunosios). Doktrininėj plotmėje jie atsižada krikščionybės, patriotizmo, moterystės nesuardomumo ir priešvedybinės skaistybės. Šios moralės atstovai tvirtina, kad tėvai, mokyklos ir valdžia neturi nei teisės, nei yra pajėgūs vadovauti ar daryti sprendimus, liečiančius kiekvieno individo gyvenimą (autoriteto paneigimas). Aplamai, jų laikysena visuomeninių institucijų atžvilgiu yra gerokai nuspalvinta ciniška pajuoka" (Antanas Paškus, "Psichodelinis mistikas", Aidai, 1974 birželis).

Ar netrūksta ir mums "kabėjimo" apraiškų: stovėjimo nuošaliai, vengimo įsipareigojimų, pagarbos, cinizmo tarpusavio santykiuose? Tik pažiūrėkim į insinuacinę bei demagoginę "publicistiką" kai kuriuose mūsų laikraščiuose — ir čia minimos psichodelinės etikos apraiškų rasim į valias. Ji daro įtakos mūsų jaunimui. Apie tai konkrečiau kalba kitas Aidų autorius Kazimieras Sideravičius. Apibūdinęs amerikietį "greitai kintančioj materialistinėj visuomenėj", autorius mano, kad jo bruožų galima pastebėti ir lietuvy: "Tokia aplinka sukrečia lietuvių jaunimą, kuris pradėjo nuo mažens gilintis į seną savo tėvų kultūrą ir jau išmoko vertinti ištikimumo vertybę. Net tas studentas, kuris išaugo lietuviškoj didmiesčio dalyje, pradeda abejoti ir svarstyti, ar verta stengtis išlaikyti ir branginti tą europietišką ir krikščionišką kultūrą, su kuria jis vis dar mažai tesusipažinęs ir negiliai į ją tejaugęs. Gyvenamojo krašto visuomenėj perspektyvos aiškiai didesnės negu lietuviškojoj. Studijos, profesinis darbas, draugai — viskas reikalauja prisiderinti prie aplinkos. Tuo tarpu lietuvių visuomenė, rodos, tirpsta" ("Studento krikščioniškas žvilgsnis į lietuvių misiją", Aidai, 1974 birželis). K. Sideravičius teisingai pastebi, kad "lietuviai laisvajame pasaulyje dabar užsikrėtė visom moderniom problemom, kurios siaučia demokratijose", ir prieina rūpestį keliančią išvadą: lietuviškos krikščioniškos "kultūros išlaikymas yra ne pasyvus, bet daug reikalaujantis procesas. Didvyriškų vertybių išlaikymas reikalauja didvyriškų pastangų" (ten pat). Kiek anksčiau panašių rūpesčių sielojosi ir kita mūsų jaunimo atstovė — Gabija Juozapavičiūtė iš Kanados: "Pati didžiausia, tur būt, priežastis — tai mūsų gyvenamosios aplinkos visuomenės ligotumas, kuris daro nepaprastą įtaką visiems — suaugusiems ir jauniems: dvasinis ir moralinis nuosmūkis, sensacingumas, spaudos laisvė be pareigos jausmo, auklėjimo principų stoka mokyklose ir bendrų vertybių stoka" (Ateitis, 1974 kovas).

Štai tos priežastys, kurios sunkina Liet. Bendruomenės kelią išeivijoj, ir dėl to bendruomeninio ugdymo pastangos nevienam atrodo tik mušimas galva į sieną. Ar tai nėra, kaip kai kas ir man pačiam prikiša, mėginimas delnu sulaikyti vandens srovę?

Gyvybinis reikalas

Tačiau rankų nuleisti nereikia ir negalima. Ar "nemušė galva

(Nukelta į 2 psl.)

Natiurmortas

Nuotrauka Teresės Pautieniūtės-Bogutienės

BENDRUOMENINIS UGDYMAS LIETUVIŠKOSE MŪSŲ MOKYKLOSE

(Atkelta iš 1 psl.)

į sieną" Mažvydas ir Daukša? Daukantas ir Valančius? Basanavičius ir Kudirka? Maironis ir Vaižgantas? vargo mokyklos mokytoja ir knygnešys? lietuvis veikėjas ir savanoris kūrėjas? Ar nepriklausomos Lietuvos vizija nebuvo paversta tikrove? Ar šių dienų Liet. Bendruomenė nereiškia pastangų išlaikyti tautiškai gyvą lietuvių išeiviją savo tautai? Turiu prisipažinti, kad aš pats nei kitaip galvoti, nei jausti negaliu. Juk priklausau tai kartai, kurią formavo tautinio atgimimo laikų idėjos ir brandino Lietuvos nepriklausomybės laikų saulė. Savo akimis mačiau Basanavičių, Maironį, Vaižgantą, Jablonskį, visus tris prezidentus —Smetoną, Stulginskį ir Grinių, galėjau palyginti carų valdymo skurdų palikimą ir laisvo gyvenimo pažangą, kai mano tauta sąmonėjo, šviesėjo ir kultūrėjo. Svarbi taip pat aplinkybė, kad gimiau ir augau lietuvio ūkininko šeimoj, kurios gyvenimas rėmėsi nuolatiniu bei kietu darbu, ilgais metais susidėjusių socialinių, tautinių bei religinių tradicijų laikymusi, realiu bei praktišku galvojimu, siekimu savo vaikam šviesesnės ateities. Nepriklausoma Lietuva man davė jau lietuvišką mokyklą, kuri rodė, Maironio žodžiais tariant, Lietuvos kelią — "paimsim arklą, knygą, lyrą, užtrauksim, broliai, naują giesmę". Be jokių svyravimų ir abejojimų tapau lietuvių kalbos ir lietuvių literatūros mokytoju, kurio darbui mane rengė Jablonskis, Balčikonis, V. Mykolaitis - Putinas ir kt. Svetur tautinio savo gyvenimo prasmę radau Liet. Bendruomenės siekimuose bei darbuose. Dėl to man apie Bendruomenę ir bendruomeninį ugdymą kalbėti, pasak mūsų patarlės, yra lygu kaip pušiai savo šilui ošti. Tad esu dėkingas Bendruomenės švietimo vadovybei už pakvietimą ir sudarymą sąlygų kalbėti klausimu, turinčiu tautinei mūsų ateičiai gyvybinę reikšmę.

Mokykla kitų ugdymo veiksnių tarpe

Mūsų sąlygomis galioja tradicinė pažiūra, kad jauną žmogų formuoja ir gyvenimui rengia šeima, organizacija, kai kur parapija, bet didžiausią svorį turi mokykla. Šiuos veiksnius į tautinio ugdymo darbą įrikiuoja ir Lietuvių Charta: šeima yra tautos gyvybė, organizacija ir parapija yra veiksminga talkininkė, mokykla yra tautinės dvasios židinys. Deja, svetur tegalim turėti tik šeštadieninę "vargo mokyklą", bet ir per ją perėjęs mūsų jaunimas nepalyginti sąmoningesnis už tą, kuriam lituanistinė mokykla dėl kurių nors priežasčių lieka neprieinama. Žinoma, idealu būtų, kad mūsų šeima, organizacijos ir mokykla galėtų bendruomeninio ugdymo tikslais bei uždaviniais susitarti ir susiderinti. Tačiau pirmenybę reikia atiduoti mokyklai. Jei vokiečiai galėjo sakyti, kad jų mokykla išugdė drausmingą, tvarkingą ir darbščią tautą, tai tą pat galima pasakyti ir apie nepriklausomos Lietuvos mokyklą: ilgoj savo istorijoj lietuvių tauta niekad nebuvo pasiekusi tokio tautinės savo sąmonės laipsnio, kokį jai davė daugiausia ši mokykla. Mūsų "vargo mokykla" svetur taip pat laikosi iš tėvynės atsivežtų tradicijų. Ji ne tik moko, bet taip pat ugdo. Šio mano pasikalbėjimo tikslas konkrečiai žvelgti į tuos momentus, kurie turi rūpėti bendruomeniniam ugdymui lituanistinėse mūsų mokyklose.

Tautinės vertybės savaime neateina

Ir be įrodinėjimų turi būti aišku, kad tautines vertybes jaunajai kartai reikia perduoti. Tad turim nusiteikti jas ne tik ugdyti, bet ir skiepyti, diegti. Sąmoningas bendruomeninis žmogus tegali būti taip pat sąmoningų bei metodiškų pastangų vaisius. Bendruomenei tinka tai, kas taikoma ir pačiai tautai. O tauta remiasi žmogumi. Paties žmogaus vertingumas, kaip teisingai yra pastebėjęs didysis anglų dramaturgas W. Šekspyras, remiasi jo charakteriu: kas charaktery sėjama, tai vėliau piaunama. Todėl ir mūsų Antanas Maceina jau prieš keturiasdešimt metų — 1934 Kaune išleistame "Tautiniame auklėjime" teigė, kad "tauta gali tobulėti, tik tobulėjant josios nariams". Šį tobulėjimą jis konkrečiai vaizdavosi šiaip: "Tauta negali būti didi mokslo srityje, jei nėra didžių mokslininkų; tauta negali būti aukštos dvasios, jei josios nariai yra patvirkę; tauta negali pasiekti meno viršūnių, jei ji neturi didelių menininkų. Dvasinė tautos didybė pareina nuo dvasinės josios narių didybės".

Bendruomenė svetur atstoja mums tautą, nes remiasi tais pačiais prigimtiniais saitais — kalba, papročiais bei tradicijomis, kultūra, praeitimi, tikėjimu ir kt. Bendruomenės organizuotumas ir stiprybė taip pat priklauso nuo išeivijos lietuvių nusiteikimų ir apsisprendimo. Suprantama, ne kiekvienas tautinės didybės pageidavimas gali būti kiekvieno įgyvendinimas, pvz. ne kiekvienas galim būti kokiu įžymiu mokslininku arba menininku. Tačiau yra sričių, kur dvasinė didybė gali būti prieinama kiekvienam. Visiems yra pasiekiama asmeninė didybė: visi galim savo tautą mylėti, visi galim jai aukotis ir jos gerovei dirbti, visi galim reikštis tautiniu solidarumu, tarpusavio pakanta bei pagarba, visi galim nedaryti kitiem to, ko nenorim, kad mums darytų. Visi galim įsigyti visuomeninių bei dorinių ypatybių. Šveicarų pedagogas Fr. W. Foersteris net teigė, kad "ne anarchistas, ne revoliucionierius yra žmonių bendruomenės žudytojas, bet nepunktualus ir žodį laužąs individas". Vadinas, ne kas kita, tik kasdieninio gyvenimo nuodėmės ardo tautos gerovę ir neleidžia jai kilti lig dvasinės didybės viršūnių. O mūsų prezidentas A. Smetona ryšium su arkivysk. Jurgio Matulaičio mirtimi yra pabrėžęs, jog tautai visų daugiausia reikia stiprių moralinių vadų, nes "nepriklausomybės pamatą reikia ieškoti tyroje lietuvio sieloje".

Tokiam tautiniam ugdymui progas mokykloj sudaro patys dėstomieji dalykai — gimtosios kalbos, tautinės literatūros ir istorijos, muzikos ir kt. pamokos. Toliau pats gyvenimas — tautinės šventės, žymiųjų tautos žmonių sukaktys, tautiniai papročiai bei tradicijos. Taip pat darosi aktualus ir specialus bendruomeninis ugdymas, kurio uždavinys įvesti jaunimą į išeivijos lietuvių tautinį gyvenimą. Tam, kaip jau patyrimas rodo, toli gražu nepakanka mokomųjų dalykų ir proginių įvykių. Reikia specialaus kurso. Tik pažindamas gyvenimą, orientuodamasis jo tiksluose ir uždaviniuose, jaunimas bus skatinamas į jį įsijungti. Geriau suplanuotos bei pozityvios pastangos nei beviltiškas aimanavimas, kurio vis daugiau pasigirsta viešumoje, pvz.: "Didžioji jaunosios išeivių generacijos dalis Lietuvai ir lietuvybei yra žlunganti, jos dvasinių, kultūrinių ir politinių problemų nepažįstanti, net tėvų kalbą ignoruojanti ir varu varoma nesistengianti geriau lietuviškai išmokti (Bronys Raila, "Dialogas su lietuviais", 490).

Bendruomenė — pagrindinė atrama

Paskirtam uždaviniam vykdyti, be abejo, ir toliau skirstysimės atskirom organizacijom. Kol veiks politinės mūsų srovės, turėsim politinių tikslų veiksnius. Tokia yra gyvenimo tikrovė, ir su ja reikia skaitytis. Bet Bendruomenė siekia daugiau. Tai prigimtinė svetur gyvenančių lietuvių jungtis organizuotu būdu rūpintis bendraisiais tautiniais jų tikslais bei uždaviniais, deklaraciniu būdu išreikštais Lietuvių Chartoje. Iš tikrųjų tėra du bendriausi Bendruomenės siekiniai — išeivių lietuvybė ir Lietuvos laisvė. Juodu vienas nuo antro neatskiriami: tik sąmoningam lietuviui reikia laisvos Lietuvos, o laisva Lietuva sudaro natūralias sąlygas reikštis sąmoningam lietuviui. Lietuvybė ir Lietuvos laisvė Bendruomenę sieja su tauta. Ryšį yra suformulavęs dr. Juozas Girnius savo knygoj "Tauta ir tautinė ištikimybė:

"Kai savajame krašte žmogus priklauso tautai visu savo gyvenimu, tai svetur išeivis savo tautinei bendruomenei priklauso tik dalimi savo gyvenimo, būtent ta dalimi, kuria jis liudija savo tautinę gyvybę. *Tautinė išeivių bendruomenė yra tasai pavidalas, kuriuo* išeiviai lieka savo tautoje ir *jai gyvena.* Priklausyti tautinei bendruomenei išeivio atveju yra priklausyti pačiai tautai, esant už tėvynės. Ir juo tautinė išeivių bendruomenė yra gyvybingesnė, juo glaudžiau ji savo narius sieja su tauta krašte. Užtat *atskiram asmeniui priklausymas savo tautinei bendruomenei yra tiesioginė patriotinė pareiga. Kas ryžtasi laikytis nuošaliai nuo savo tautinės bendruomenės, tas nusikalsta pačiai tautai* (pabraukta autoriaus — St. B.). Iš savo tautinės bendruomenės traukimasis paprastai yra ir pačios tautos palikimas. Toks 'atsiskyrėlis', nors ir nepaneigdamas savo tautybės, nieku būdu nepajėgs izoliavęsis vaikų susipratusių išauklėti. Gyvastinga tautinė bendruomenė yra išeivių tautinės gyvybės pagrindas, nes sudaro tą aplinką, kurioj jaunosios kartos gali įaugti į savo tėvų tautą" (166).

Taigi atskleidimas Bendruomenės esmės ir paskirties, parodymas jos tikslų ir uždavinių, paskatinimas aktyviai jai priklausyti ir jos darbus dirbti yra pats pirmasis ir pagrindinis bendruomeninio ugdymo siekimas. Reikia daryti tai, apie ką kalbėjo savo "Milfordo gatvės elegijose" Jonas Aistis: "Ir mes tikime bendruomene, bet tikėjimas reikia žodžiais ir darbais išpažinti. Neišpažintas tikėjimas yra mirusi raidė, pabaltintas karstas, pilnas puvėsių ir pūlių... Stebiu susirinkusią bendruomenę ir galvoju: kiek čia netikėlių, kiek čia atvirų tikėjimo priešų, kiek piktžodžiautojų... Ir štai Tu juos priimi ir neatstumi, kaip ir mane nusidėjėlį. Kaip gera, kad nieko neatstumi. Amen, tebūnie!" (43).

Valstybinis savarankiškumas

Tauta, turėjusi valstybinę nepriklausomybę, pati gerai žino, ką jai ši nepriklausomybė reiškia. Nepriklausoma Lietuva per dvidešimt metų daugiau pasiekė negu per šimtą dvidešimt metų Rusijos carų vergijoje. Jei nebūtume turėję nepriklausomos Lietuvos, vargu ar turėtume ir tokią Lietuvos TSR, kokią dabar turim: su Kudirka, su Kalanta ir kt. Tad antrasis bendruomeninio ugdymo tikslas — suformuoti jaunimo nusistatymą, kad laisvos tautos idealas yra nepriklausoma valstybė, kurioj ji gali pati kaip mokėdama ir galėdama tvarkytis. Tai teisė, kurią jau prieš devyniasdešimt metų iškėlė dr. Jonas Basanavičius, rašydamas 1883 "Aušrai" savo "Priekalbą": "Juk ir mes esame tokie pat žmonės, kaip ir mūsų kaimynai, ir norime visomis teisėmis, priklausančiomis visai žmonijai, lygiai su mūsų kaimynais naudotis".

Išskyrus lietuviškus mūsų komunistus nuolankaujančius Maskvos tironam, Lietuvos valstybingumo klausimas niekam kitam abejonių nekelia. Tauta valstybinius savo egzaminus išlaikė labai gerai. Jaunimas turi būti nuteiktas rūpintis valstybinės Lietuvos nepriklausomybės atgavimu, nes tai vienas iš didžiųjų pačios Bendruomenės tikslų:

"Visi kraštai turi savo išeivių... Turėsime ir mes jų net tada, kai Lietuva bus laisva ir nepriklausoma. Tad ir nepriklausomybę atgavus, PLB pasiliks. Ji ir kuriama išeiviams lietuviams, išmėtytiems po platųjį pasaulį, ne lietuviams, Lietuvoj gyvenantiems. Dėl to ir pavadinta Pasaulio Lietuvių Bendruomene. Į jos tiesioginius tikslus Lietuva ir Lietuvoj gyvenantieji lietuviai neįeina. Lietuva rūpintis jai tenka atsitiktinai, kai ją prislėgė didžiosios nelaimės ir baisūs pavojai. Pašalinus tuos pavojus ir nelaimes, Lietuva pradės rūpintis Pasaulio Lietuvių Bendruomene, kaip motina rūpinasi savo vaikais, kad ir į žentus ar į marčias išleistais. Štai dėl ko Lietuvos išlaisvinimas yra tik atsitiktinis PLB tikslas, nors šiuo metu jis yra svarbesnis už pagrindinį (išlaikyti išeiviuose lietuvybę). Jis yra atsitiktinis, kaip atsitiktinė, ne nuolatinė yra Lietuvos okupacija. Išeivystė gi, emigracija yra nuolatinis reiškinys" (M. Krupavičius, "PLB kelių", 19-20).

Šis 1950 metų Vliko pirmininko pasisakymas duoda atsakymą tiems, kurie partiniais tikslais norėtų Liet. Bendruomenės veiklą susiaurinti iki švietimo bei kultūros darbo. Tokiu atveju Bendruomenė tetaptų eiline švietimo ir kultūros draugija. Tai tebūtų grynas nesusipratimas, nes Bendruomenės veikla, taikliu Juozo Girniaus pastebėjimu, "principiškai yra nukreipta į visus uždavinius, kurie lietuvių išeivijai turi gyvybinės reikšmės". Vadinas, Bendruomenei turi rūpėti ir rūpi visi tautiniai lietuvių išeivijos reikalai — ir švietimas, ir kultūra, ir socialinė globa, taip pat ir tautinė politika. Tokia veikla reikalauja visų pastangų, darbo ir paramos. Šią nuovoką įdiegti yra bendruomeninio ugdymo uždavinys.

Demokratinė dvasia

Turėjom demokratinius nepriklausomos Lietuvos laikus, tebeturim demokratinių politinių savo srovių likučius ir jų pagrindu sudarytus politinius Lietuvos laisvinimo veiksnius, gyvenam demokratiniuose Vakarų pasaulio kraštuose, daug apie demokratiją kalbam ir rašom. Tad kas gi ta demokratija? Maža pasakyti, kad tai pačių valdymasis: graikų "demos" reiškia liaudį, o "kratos" — valdžią. Demokratijos kūrėjai jos pagrindan dėjo laisvės, lygybės ir brolybės principus. Jiems įgyvendinti reikia atitinkamos visuomeninės moralės, kurią sukurti tegali tobuli žmonės. Todėl demokratijos egzaminus sėkmingai laiko tik nedaugelis kraštų. Negaluoja Prancūzijos ir ypačiai Italijos, netgi Anglijos ir JAV demokratija. Negalim savo demokratijos praktika nei didžiuotis, nei džiaugtis ir mes, lietuviai. Didele dalimi ji pati buvo kalta, kad mūsų seimokratiją turėjo pakeisti vadistinis režimas. Dėl to visai pagrįstai M. Krupavičius, lietuviškos seimokratijos kūrėjas, jau iš perspektyvos žvelgdamas į nepriklausomos Lietuvos valdymosi negalavimus, konstatavo: "Nenorėčiau matyti būsimoje laisvoje Lietuvoje dviejų svarbiausių ir Lietuvai kenksmingiausių, mano manymu, dalykų: tokių partijų tarpusavio santykių, kokie buvo nepriklausomoje Lietuvoje, ir diktatūros" (Varpas, 1968 Nr. 8). O A. Smetona, vadistinio režimo kūrėjas, jį, šį režimą, taip teisino: "Tos partijų partijos, pilnos neapykantos kita kitai, ta barbariška agitacija vienų prieš kitus, kaip prieš pikčiausius priešus, tas kits kito niekinimas, šmeižimas, purvais drabstymas, net prievartos grasymas, tas meilės religijos principų laužymas, net pačios religijos niekinimas ir t. t. ir t. t. Jūs, kunige, ir pats tai girdėjote ir regėjote ir gerai suprantate, jog tai buvo mūsų mielosios padoriosios tautos demoralizavimas. Argi nereikėjo prieš tai imtis griežtų priemonių?! Aišku, kad reikėjo!.." (Mykolas Vaitkus, "Nepriklausomybės saulėj", II d.).

Dabar demokratijos principais ir praktika grindžiamas Liet. Bendruomenės tvarkymasis. Bet yra atvykęs iš tėvynės ir demagogas, pats didžiausias demokratijos priešininkas. Įtarinėjimais, prasimanymais, skleidžiamu melu jis rausiasi po Bendruomenės demokratijos pamatais, trukdo jos organų darbus, ir blogiausia, kad nėra priemonių jam priešintis, su juo kovoti. Skundžiamės juo spaudoje, pvz.: "Lietuviškieji demagogai siekia dar toliau, nes, dangstydamiesi kilniais tikslais, net svetimųjų pagalbos prašo sugriauti ir taip gležnai išeivijos demokratijai. Jie jau tapo piktybiniu vėžiu, kuris prašyte prašosi išoperuojamas iš lietuviškos visuomenės, nes ateina griauti demokratijos ir lietuviškos veiklos išeivijoje" (Gediminas Galva, Draugas, birželio 1). Ir čia pozityvi pastanga turi būti bendruomeninis ugdymas, diegiantis jaunimo prote bei širdyse pagarbą didiesiems demokratijos laisvės, lygybės ir brolybės principams.

Tautinis solidarumas

Šiam tikslui Lietuvių Charta turi specialių straipsnį: "Tautinis solidarumas yra aukščiausioji tautinė dorybė. Lietuvis ugdo tautinį solidarumą. Visi lietuviai

(Nukelta į 4 pusl.)

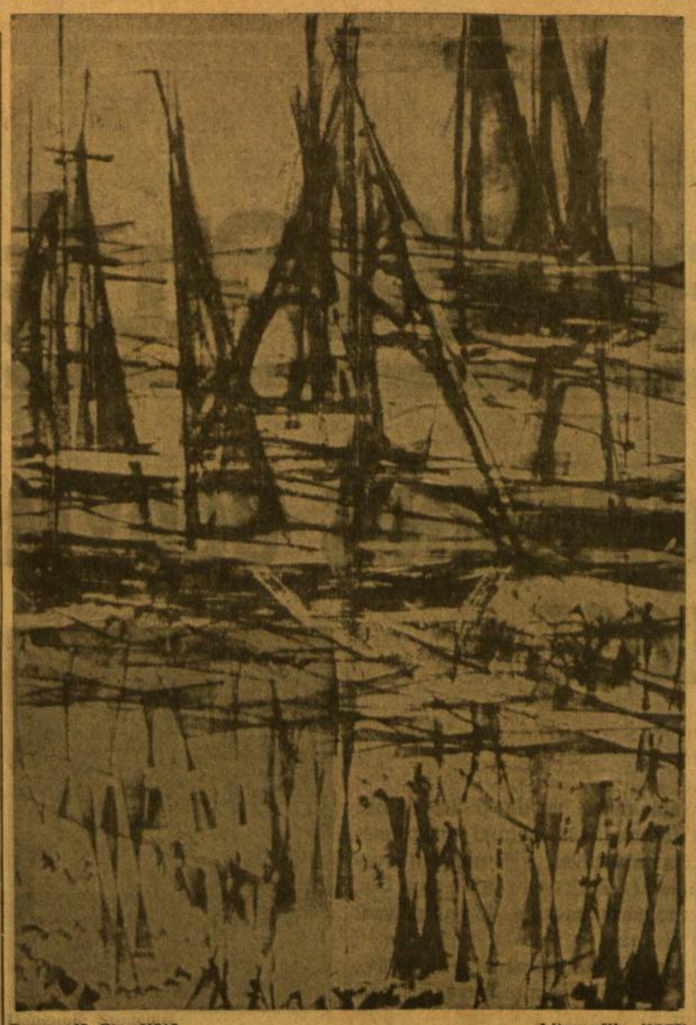

Danguolė Stončiūtė Litografija (1973)
Iš rugsėjo 20 d. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaromos dailininkės darbų parodos.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Il., 599-0500
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So., Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1448 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimos problemos
2624 West 71st Street
Tel. — 925-3388
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo Šeštadieniais 8:30 - 12 val. dieną
Emergency tel. — 788-3981
2 val. popiet iki 8 val. vakaro.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-2 val. p. p., o trečiad uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5- 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5543

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 6-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1233
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6198
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiu reikalu susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Mūsų dailės jaunimą pasitinkant

Pokalbis su Danguole Stončiūte jos parodos išvakarėse

Dail. Danguolė Stončiūtė savo darbų parodoje šių metų pavasarį Mundelein kolegijoje, Chicagoje.

Malonu yra sulaukti mūsų dailės veteranų parodos. Eini parodon ir žinai, kad viskas bus padaryta tvirta, įgudusia ranka. Ir maždaug jau žinai, kas ten bus padaryta. Bet lygiai malonu,, o gal net dar įdomiau, praverti galerijon duris, kai ten vyksta ir visai jauno, bet gabaus mūsų dailininko paroda, kurion eini, tikėdamasis džiugių netikėtumų. Manome, kad šitokį jausmą pergyvens ne vienas dailės bičiulis, žengdamas ir į Danguolės Stončiūtės pirmąją parodą Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, rugsėjo 20 d. Kas akyliau sekė pastaraisiais metais mūsų lietuviškos dailės gyvenimo naujienas, tas jose rado vienu ar kitu atveju ir Danguolės Stončiūtės vardą. Tad pirmoji jos vienos darbų paroda Čiurlionio galerijoje žadina ir mūsų laikraščio smalsumą, užkalbinant ir pačią jaunąją dailininkę.

— Kokios buvo pirmosios priežastys ir kokie pirmieji paskatai domėtis menu ir net jį studijuoti?

— Būdama pradžios mokykloje, mokiausi "69-tos gatvės galerijoje", Chicagoje. Tuomet ten dėstė dail. Vikt. Petravičius, dail. Marčiulionienė, dail. ses. Mercedes ir k. Jų pagalba ir susidomėjimas mano pradiniais darbais bei supažindinimas su kitų darbais paskatino mane rimčiau pažiūrėti į tai, ką aš tada dar laikiau tik įdomiu laisvalaikio užsiėmimu. Besimokydama gimnazijoje, lankiau ir Chicagos Meno instituto jaunųjų dailininkų kursus, kurie dar labiau įskiepijo manyje norą studijuoti dailę.

— Kodėl daugiausia lig šiol matytų Pačios dabų yra grafika? Ar taip visuomet ir bus?

— Šusižavėjus grafika ir jos įvairumu, ir savo visą kūrybai skirtą laiką pašvenčiau josios galimumams ištirti. Toli gražu nesu visų technikų išbandžius. Taip gal ir apleidau kitas šakas ir neleidau savo kūrybinei vizijai įsibėgėti. Žadu ateityje ir kitose srityse rimčiau padirbėti.

— Kokios šiuo metu meno pasaulyje yra vyraujančios grafikos technikos, kurią techniką Pati labiausiai mėgsti ir kodėl?

— Šiuo metu yra labai paplitusios "silk screen", foto graviūra ir kitos mechaninės technikos. Ofortų technika mane domina, kadangi ji duoda įvairių galimybių techniniam išpildymui ir siekimui įvairių rezultatų. Linoleumo raižiniai man taipgi sukelia daug pasitenkinimo, kadangi juose tikrai galiu pajusti, ką reiškia dirbti su rankomis, kaip kad dirbdavo liaudies meninkai. Linoleumas taip pat duoda man progos bandyti išgauti iš nelabai įdomios medžiagos kuo įvairiausius sprendimus.

— O kaip su lietuviška mūsų grafikos tradicija ir lietuviška tematika? Ar visa tai Pačią domina? Ar yra galimybių tuo domėtis?

— Iš tikrųjų, kaip tik lietuvių grafikos darbai mane palenkė prie tos srities ir, be abejo,, mano kūrybai įtakos padarė. Lietuviškai tematikai yra daug galimybių. Kokia plati ir įdomi mūsų tautosaka! Tik reikia jai surasti formą ir atlikimo būdus, kurie atitiktų šių dienų meno reikalavimus. Kai kurie mano iliustraciniai darbai ir naudoja lietuviškas temas, kituose gal galima pajusti vien lietuvišką jausmą.

Danguolė Stončiūtė — Ofortas (1974)

— Ar Čiurlionio galerijoje Tavo parodoj bus išstatyta vien tik grafikos darbai, ar bus ir tapybos? Kokia bus aplamai šios parodos apimtis?

— Kai pereitą pavasarį buvo suruošta mano paroda Mundelein kolegijoj, mažai kas iš lietuvių visuomenės galėjo ten atvykti. Taigi "Dailės" dailininkų grupė pasiūlė suruošti tos pačios sudėties parodą Čiurlionio galerijoje. Parodoj, šalia ofortų, linoleumo raižinių ir litografijų, bus išstatyti ir mano keramikos dirbiniai.

SU NUSIDĖJĖLIO KANKLĖMIS

BALYS AUGINAS

BELDIMAS

Beldžiuos į tavo duris,
Kad jas svetingai pravertum
Ir paguodos duoną padėtum padėklan.

Beldžiuos aidu nevilties —
Ir maldaujantys dūžiai
Tavo kurčios širdies
Nepažadins.

Nusviedei mane, kaip akmenį
Nakties šulinin. Nueinu,
Nešdamas medžio atodūsį sunkų.

NEBYLIEJI

Nupūsk nuo daiktų
Rūdis ir dulkes
Ir išvysi
Nežinomų sielų
Spindėjimą.

Daiktai tau kalbės —
Kaip nebyliai,
Paliesti
Stebuklingo Ganytojo
Delno,
Kuriems dovanotas žodis.
Jų byla čiurlens ir liesis,
Kaip sraunus vanduo,
Išsprūdęs
Iš užtvankos glėbio.

Ak, žmogaus paniekintieji —
Jūsų šiurkštų drabužį
Praskleidus,
Suspingsi gyva
Nuolankumo dvasia: —

Jūs džiaugiatės ir liūdit,
Jūs, kaip akli vaikai,
Savy užsisklendę,
Bežadžiai ir tylūs.

SAULAŠARĖ

Nubirau,
Tarsi ramunės žiedas,
Kaip saulėgrąžos
Sausi lapeliai —
Mano saulė
Debesėlin sėdas,
Ir šešėliuose
Užsnūsta kelias...

NEIŠTIKIMYBĖ

(Mitologinių motyvu)

Pavakariais, kai kregždės vartosi
Švariam, pūkuotam debesy,
Plačiai atvertuos horizonto vartuose
Jaunikio laukia saulė ilgesy.

O dvelkia vakaras saulėlydžiu pražydusiu
Ir nužydyta, negyva žole.
Nakties pagundoje kovoja mėnuo su pavydu, su
Troškimu apglėbti šokančias žvaigždes šile.

PRANAŠYSTĖ

Užmirškite
Šventadienio pokalbius,
(Kuriais guodžiate širdį)
Negimusius pažadus,
Svajonės vaivorykštę,
Žvilgantį iliuzijų paveikslą —
Prie vartų
keroja
žūties varnalėšos!..

Ateitis — nėščia Praamžiaus našlė —
Kiauroje valtyje
Paguldo pagimdytą
Rytdienos kūdikį —

Išsigimėlį su sparnais.
Viltie
Tuščiavidurei saulėgrąžai
Laiko kirminas
Pragręžia širdį.

Saulės žaizda
Skaudžiai išdegina
Dangaus audinį.

Mūsų pasaulis,
Lyg nužydusi dilgė,
Siūbuoja
Pelkių grimztančiam smėly...

SU NUSIDĖJĖLIO KANKLĖMIS

Varnai verkia vėjuje —
Kam žolė nusikirpo kasas
Ir užsidėjo
Ryškiai rudą peruką.

Medžiai drasko į skutus
Žalio milo marškinius
Ir dreba nuogi
Atgailos gedulė:
— Žemė miršta — Žemė miršta —

Išdžiūvo žalumo potvyniai,
Praėjo pumpurų karnavalas,
Ir žiedų jaunatviškos eisenos.
Mirties vėjas
(Kaip sulysęs vienuolis
Su nusidėjėlio kanklėmis)
Vaikšto po nualintą sodą
Ir sklaido
Geltoną brevijorių.

Ir atleisk mums mūsų kaltes

(1905-tieji Pagramanty)

Improvizacija pagal P. Cvirkos "Meisterį ir sūnus"

Icchokas Meras

Tuščia gryžioje.

Net bobos nė vienos, ir davatkos, matyt, jau pradžią atgiedojus, valandėlei išsiskirstė.

Guli meisteris lovoje, tarytum pašarvotas, ar tam reikalui dar tik ruošiamas.

Aukštos grabnyčios kampuose blausiomis liepsnelėmis plevena, geltonu vašku aptekėjusios.

Į meisterio rankas abrozėlis įspraustas.

O rankos sustirusios, išblyškusios.

Ir regi meisteris, kaip siena kampe prasiveria, o pro siaurą plyšį drebanti ranka išlenda.

Plunksnelė menka toje rankoje, sausų pirštų suspausta, smaigaliu styro.

Krenkšteli kažkas, ar tai plunksnelė kryptelėjusi sudejuoja.

Kryptelėjusi įsibėgėja jinai, plunksnelė...

Ir rašyti ima.

Rašo plunksnelė ta, pritvirtinta siūlais prie šermukšnio šakelės, drebančios rankos vedžiojama, rašo, o balsas iš paskos kartoja:

"...Aš, Krizostimas Gaudešius, Pagramančio šnekutis, caro vanagų sugautas, kad laisvę ir lygybę giedojau, už teisybę žodelį sakiau, skaudžiai nupeštas, išplaktas, gulėdamas smerčio patale, būdamas sveiko razumo ir proto, pasistanavijęs rašau šį testamentą, su šiuo raudonu atramentu, kaip mano kraujas, ką iš daugybės ronų bėga..."

Tos rankos išgąsdintas, traukiasi meisteris atbulas.

Meisteris Deveika nusigandęs traukiasi atbulas, terbą asla vilkdamas.

O jį vejasi mesterienės balsas:

— Kubilus darytum, skrynias! O tai niekus visokius, zababonus... Kubilus darytum, seni!

Meisteris meta terbą ant peties ir trenkia durimis.

Neužsidaro, tik atšokusios sulinguoja ir girgždėdamos lėtai vėl atsiveria trobos durys, kartu atverdamos juodą tuštumą už savęs.

Baisi ta tuštuma tuštumu savo.

— Jau geriau laukas tuščias... jau geriau medis nudžiūvęs... — murma pats sau meisteris...

Ir medį tą pamato.

Deveika, užvertęs galvą, žiūri į seną aukštą uosį, ieško akimis. Suranda styrinčią sausą šaką.

Meta virvę ant šakos.

Nuslysta virvė.

Vėl meta, ir vėl ji nuslysta.

Vėl meta įsiutęs.

Bet, tur būt, per aukštai šaką.

Virvė iš rankų išslysta, susirango ant žemės.

Pritupia greta ir meisteris.

Pataiso, patvarko dar nenuvytusias gėles, kuriomis apibarstytas šviežias kapas, smėliu geltonuojąs to paties medžio paunksmėj.

Šviežias kryžius ant to kapo.

— Ar miegi, Krizuti? — klausia meisteris, į kapą žiūrėdamas.

— Ką veiksi nemiegojęs, miegu, — atsako iš po žemės Krizo balsas.

— O kas naujo, Krizuti?

— Sutikau šiandien viršaitį. Bėga kaip patrakęs...

— ...Taigi, bėga kaip patrakęs! "Kur taip?" — klausiu, — tęsia Krizas, keldamasis nuo Anundžio stalo. — "Ar tu nežinai? — sako jis man, — išėjo prikazas: nuo pirmo nojabriaus visas senas mergas ligi penkiasdešimt metų į karę ims. Prieš turką paleis."

Anundžio namuose, išleisdami kriaučių Krizą ir meisterį Develką, visi jau gerokai įkaitę.

— Tu, kriaučiau, nesipūsk, — grūmoja Anundis Krizui, tempdamas smunkančias kelnes: — Aš ir tave myliu!

— Kokiems velniams man arklys! Prašyk, Anundi, ko širdis geidžia... — jau maukšlindamas ant galvos kepurę, aiškina Deveika. — Nori? Įtaisysiu, kad vėjas sviestą muštų! Nori?

— O gal gyvulių, padargų? — toliau savo varo Anundis. — O gal... Galiu ir savo dukteris už tavo sūnų atiduoti! Ar nori? Meisteri! Tik pasakyk...

Meisteris užsivertęs alaus ąsotį.

Šluošto ūsus, dega apverstą pypkutę, uždegti negali.

— Oi, ką kalba apynėlis, sodely augdamas... — dainuoja kieme Krizas Ir patsai save nutraukia: — Meisteri, ar sėdynė prikepo?

Meisteris grabalioja tamsoje.

— Kur tu, kriaučiau! — rėkia jis. — Tik nepasimeskim!

Eina jie, vienas kitą pastumdami šonais, o po keletos žingsnių, vienas iš vienos pusės, kitas iš kitos, lyg susitarę — pašlumšt į balą.

Pūškuoja abu, bevelk iki kelių.

— Reikėjo čia tau, Anundi—Tundi, tą balą pasidaryti! Pavaišinai, pamylėjai ir — tiesiog į dumblą! — bamba meisteris, Krizui pritariant.

— Meisteri... Nu, paimk... — bruka Deveikai į rankas virvę iš tamsos išniręs Anun-

(Nukelta į 4 psl.)

ATLEISK MUMS KALTES

Atkelta iš 3 pusl.)

dis, — paimk vieną avikę. Ai, kokia avikė! Nors avikę paimk...

Avis šoka į priekį, timpteli Deveiką kartu su Krizu, irgi virvės įsitvėrusiu, ir pasileidžia jie bėgte paskui avį.

— Anundėli! — rėkia meisteris. — Pasakyk, kaip čia geriau eiti: šlaitu ar šašiejum?!

— Šašiejum! Tiesiai ir tiesiai, tiesiai ir tiesiai, — iš tolumos juos vejasi Anundžio balsas.

Priekyje — žiburėlis. Tenlink ir traukia juos avis.

— Krizuti, dabar nepasileiskim... — bamba meisteris. — Še tau tavo ranką, duok man mano...

Susipina rankos ir virvė, o Krizutis vėl:

— Oi, ką kalba apynėlis, sodely augdamas...

Ir žiburėlis jau čia pat, didelis žiburys.

O gal tai žėri rasos lašas...

Iš tiesų žėri rasos lašas ant Krizo kapo.

Ant Krizo kapo.

Meisteris pats vienas laiko rankoje virvę.

O gal tai avies virvutė?

Apsidairo jisai.

Avis, prie uosio pririšta, skabo žolę.

— Krizai... Krizuti! — šaukia draugą meisteris. — Kur tu?

Dundesys, kanopų bildesys nustelbia menką meisterio balsą.

Didis kanopų dundesys.

Arkliai su raiteliais, arkliai su raiteliais ir trikinkė karieta bilda pro šalį.

O už jos — ir vėl arkliai su raiteliais.

Karietoje juodas nematytos kepurės snapelis blyksteli.

Matyt, didelis ponas, tik nežinia koks, dunda pro šalį. Gal ir pats gubernatorius per savo valdas traukia.

Ant karietos pakojos, durų įsikabinęs, uriadninkas baisiai kratomas stovi.

Prasiveria stiklinis karietos langas, pauksuotos lazdos galas išlenda, baksteli į tolumą.

Į tolumą baksteli — į špokinyčią didžiulę, nesuprantamą, nematytą, prie žemų namų į aukštą tuopą įkeltą.

Kaip lapas prilimpa uriadninko veidas prie stiklo.

— Čia paukščiams... kažkokiems paukščiams... špokinyčia, vaša visokablagarodija...

Bet lazda nelenda į karietos vidų ir tebelaukia.

Be balso tebeklausia lazda.

— Dievdirbys ten, meisteris garsus gyvena, vaša visokablagarodija! — aiškina duobėto vieškelio kratomas uriadninkas.

— Valaką miško jam atpiaukit! — pasigirsta iš karietos gilumos.

— Klausau! Slušajus, vaša visokablagarodija!

Dar labiau sudunda kanopos, dar labiau sucypia, subanguoja karietos lingės, ir tik dulkių debesys ant vingiuoto kelio belieka.

Begalinis dulkių debesys.

Eina meisteris tuo vingiuotu vieškeliu, ką tik suvilnijusias dulkes bespiaudydamas, skuba, bėga link tos špokinyčios, tuopoje įsigriozdinusios, ir atrodo jam, tarytum tenai žiburėlis mirksėtų.

Brėkšta, mat.

Brėkšta visai.

Vakaras.

Tamsu jau, sakytum.

Bėga meisteris tos špokinyčios link.

Dar ten tebėra žiburys.

Skuba meisteris, vai kaip skuba!

Tik prie pat namų, savo kieman įbėgęs, pamato...

Pamato, kad jokio žiburio nėra.

Gal mėnulis mažą langelį toje špokinyčioje įspigino tiktai.

Matyt, mėnulis.

Matyt, langelį.

Nėra žiburio jokio.

Stovi meisteris gilioje tamsoje prie savo trobos durų, prie paties slenksčio, ir girdi savo balsą – matyt, kažkada taip skambėjusį, matyt, atmintin įsirėžusį:

— Motin, ar miegi? Parėjau, ar nematai! Eik, diedą pasitik, nuimk kepurę, piaustyk sūrį! — beldžia į duris. — Ar jumis ten katės išpiovė, Jonai, duris!

Bet dabar meisteris tyli, ir į duris nebarškina, ir savo balso neparodo.

Tylomis pastumia duris, priemenėn įeina, kojas valo, per seklyčią, į šalis nesidairydamas, pereina ir savojon dirbtuvėn įsmunka.

Įsmunka dirbtuvėn meisteris, stabteli.

Girgžteli lango rėmas; jį, dar neatsipeikėjusį, budindamas.

Girgžteli dirbtuvės lango rėmas.

Ogi Krizas už lango, nebaigtą siuvinį ant peties užsimetęs, visą glėbį žąsų, ančių, žvirblių sparnų dirbtuvėn meisteriui grūda ir šiepiasi lūpom ir akutėm, galvą pakreipęs.

— Kad dar kokį balsą jam įdėt — kakaryko!

Dirbtuvės palubėje keistas, nematytas paukštis kabo.

Iš didžiulių griaučių surėdytas jisai. Ir galva iš jų išlindusi tokia nuspalvinta, nudažyta, kaip gandro milžiniško, ir griaučiai tie aplopyti, aplipdyti popieriais, lentelėmis apkalti.

Ir sparnai — didžiuliai, per visą kambarį išsiskleidę — tikri paukščio sparnai, nors ir per dideli bet kokiam paukščiui būtų, iš visokiausių plunksnelių, plunksnų ir sparnelių išlipinti.

Atrodo, pūstelsi kartą, pūstelsi kitą, ir sumirkčios paukštis tas savo gandro akimis, ir suplasnos nematytai ilgais, plačiais, tikrais sparnais. Ir nuskris.

Ir nuskris!

Kaip kiekvienas paukštis.

Kaip tas, va, paukštis, kuris dabar antai aukštybėse sklando!

Diržia Deveika su Krizu per kalniukus, pakalnes. Tik atsikvėpti stabteli. Dulksi melsvas Deveikos pypkės dūmelis.

O viršum jų galvų šaudo kuoselės.

Meisterio akis gaudo paukščio sparnų žaismą. Vėpso jis, pastatęs žiląjį galvos kuodą.

— Mat, kaip be vargo sukinėjasi. E, kriaučiau, kad mudu taip galėtumėm...Jeigu žmogus kada nors bus toks — vat, tai bus laisvas!

Krizas pasilenkęs baksnoja žemę lazdele, kažkokį vabalą iš po užgulusio grumsto laisvina ir šypso zuikiška lūpa:

— Kai žmogus laisvas bus, jis ir be sparnų skraidys... Knyga, raštas, mokslai jį nešios po nežinomus pasaulius, brolybė ir lygybė bus visų įstatymas!

Šypteli meisteris ir kilsteli galvą, į skriejantį paukštį tebežiūrėdamas.

Mėnulio apšviestoje dirbtuvėje kilsteli meisteris galvą.

Ir pamato vien tik paukščio griaučius palubėj.

Galvą kažkas nutraukė, ji ant grindų voliojasi.

Sparnai nulaužyti, plunksnų pilna asla pribirusi.

Sudaužė, subiaurojo kažkas jo paukštį.

Stovi meisteris prie sudaužyto paukščio, galvą nuleidęs.

Laiko jis saujoje žariją, kurią anksčiau, matyt, pro krosnį eidamas, sugriebė pypkei. Laiko saujoje žariją ir nejaučia karščio.

— Kas sudaužė?! Kas subiaurojo?! — staiga rikteli jisai.

Atsisuka, praplėšia duris į seklyčią.

— Bobos! — šaukia meisteris.

Pakyla iš savo naktinės gūžtos motina. Tipena sulinkusi, sukrypusi, susenusiu žingsneliu.

Pro kitas duris iš tamsos įslenka ir sustingsta viena po kitos savo vienoduose naktiniuose drabužiuose Marcelė, Vanda ir Nadiežda — visos trys meisterio marčios.

Visos trys marčios — marčiomis jau buvusios ar dar nebuvusios.

Balzganoja blyškūs veidai, ar tai balanos, ar užžiebtos žvakės apšviesti.

— Kubilus, skrynias darytum... — bamba senė.

— Tu?! — rėkia meisteris, nekreipdamas dėmesio į senę ir artėdamas prie Marcelės.

Marcelė tik akis nuleidžia.

— Tavo Simas! — nenuleidžia balso meisteris. — Simai!

Stovi jaunos moterys sustingusios, tylinčios, tik senoji iš savo kuprelės išsineria, krusteli, pakreipdama galvą.

— Simai! — pakartoja Deveika.

— Simai!!

Ir atvėžlina prie ugnies, rumždamas šlaunį, vyriausias sūnus Simas.

Jis tūpteli prie ugnies, išsirinkęs pagaikštį, ramiai tvarko juo židiny malkas, o iškritusias žarijas ima rambia sauja ir neskubėdamas meta atgal į krosnį.

Su triukšmu, primynęs kačergą, užkliudęs šluotą, įeina vidurinis meisterio sūnus Jonas.

Jo akis greitai slidinėja nuo daikto prie daikto, uoslė gaudo kvapą, jis liečia tą, pakilnoja kitą.

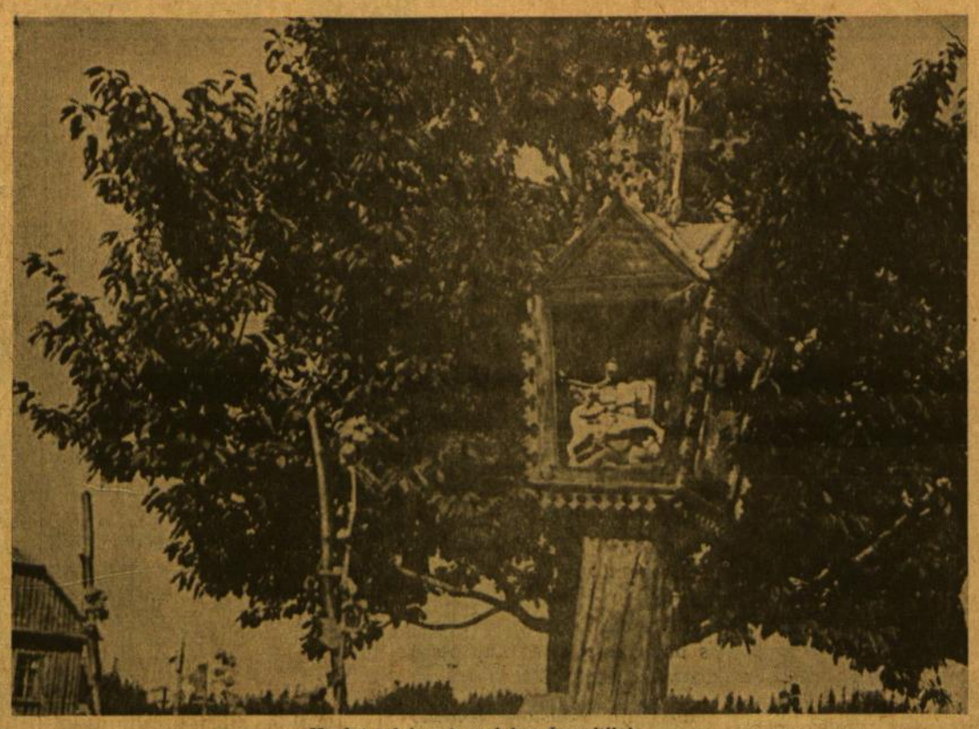

Koplytstulpis prie sodybos Žemaitijoje

Tik vienas jaunylis Andrius miega kaip po didelio darbo.

Greta ant krėslo atramos pakabintas švarkas, ant kito — lengva nendrinė lazdutė su kauline galvute, dar cigarnyčia ir laikrodis su grandinėle.

Jonas paima gražųjį laikrodėlį, nagą užkišęs, atvožia dangtelį, kiša prie ausies.

Prieina Simas. Broliai tyrinėja laikrodį.

Jonas nuleidžia ranką į kabančio švarko kišenę ir iš ten ištraukia dėžutę papirosų. Po vieną užsikiša už ausų.

Paskum jo pirštuose sutviska dideli karoliai. Kaip rasos lašai jie puola blizgėdami žemyn.

Tada Jonas išlupa iš atsineštos kepurės kačiukus ir, pakėlęs antklodę, deda prie Andriaus.

Kai įeina miltuotomis rankomis motina, ji mato per Andriaus kaklą rėpliojantį katytį. Kitas, toks pat sulaižytas, priplotomis ausimis, šliaužia pagalviu. Trečias cypsėdamas lipa per miegančiojo ranką.

Motina net delnais suploja.

— Iš kur dabar tie kačiukai?

— Andrius bedrybsodamas išperėjo, — meta Jonas. — Še, jau juda — ketvirtą atsiveda.

Andrius atveria akis kaip tik tuo laiku, kai kačiukas deda koją ant jo nosies.

Jis sviedžia gyvulėlį į kampą, kad tas net žnektelėja. Kitus tokiu pat būdu nušluoja ir, išsproginęs akis, sėdasi lovoje.

— Kam dabar tuos gyvulėlius daužai, grapaiti? — kimba Jonas. — Ką jie tau padarė?

— Ar dar batiuška barzda akių neišbadė, jo Nadieždą begniaužant? — atkerta Andrius, užsimodamas lazdele.

Jonas puola prie brolio.

Tuo tarpu su meškere, pasisvėręs ant karklo porą žuvyčių, pareina pats tėvas.

Dingsta šypsena nuo jo veido.

— Jau?! — rikteli jis vaikams, tiesdamas motinai žuvytes. — Žegnojatės?!

— Lyg kad darbo neturėtų... — bambėdama ima žuvis meistrienė. — Mišias geriau būtum išklausęs... Terliosiuos čia... Su padurku būčiau daugiau prigaudžiusi...

— Kurgi, tą padurką tik pakeli į viršų, ir skirstosi debesys! — atsikerta meisteris ir séda už stalo. — Sakiau, pirmiausia kad būtų druska! — dar neragavęs rikteli.

Griebia paduotą druską, geroka sauja užsūdo šiupinį, atžagaria ranka sutvarkęs ūsus, nuleidžia šaukštą.

Jonas pakabina nosį ties puodu ir rie biausiąją pusę atsuka į save.

— Kad semsiu! — užsimoja šaukštu meisteris. — Ir jam riebiau reikia... Naktimis prisigraibai.

Ir atsuka puodą.

— O kaip tėvukas jaunystėj darei? — nelieka skolingas Jonas, vėl apglėbdamas puodą. — Pats gyreisi, kad per naktį Grodno guberniją pasiekdavai... pas mergą...

— Į būdą, ciuciau! — kerta tėvas. — Tu dar mano bambai ne šutvininkas! Ir žiūrėk man... Ruskės tos namo kad neparvestum...

Simas, šiupinienę šliurpdamas, nei iš šio, nei iš to įsiterpia:

— Zimciniais uknoliais dabar jau arklius kaustysim...

— Patylėtum, zimcmi... aršiai kyla Jonas. O tėvui drebia: — Netinka ruskė? Grapaitės nori? Su karoliukais...

Jonas atgniaužia ranką ir virš motinos galvos pakrato karolius.

Andrius, jau išsipustęs, kaip katė šoka ant brolio.

— Vagiši! Atiduok! Aš motinai parnešiau!

Sustingsta meisterio ranka, ligi burnos šaukšto nedanešusi.

Ir tarytum regi meisteris.

Taip gerai mato meisteris, sakytum, greta stovėtų.

Andriuką savo nusižeminusį regi.

Išsipustęs Andrius dvaro parke nuo medžio prie medžio sėlina, prie grapaitės Vandos artėja, žemai lenkiasi, karolius paduoda.

— Sterva! — telžia meisteris grapaitei, kaip mediniu šaukštu per šiupinį.

— Suski! — drebia išsipusčiusiam Andriukui, šaukštą ant stalo nusviesdamas.

Ant pluktų grindų pabyra karoliai, Deveikos ranka nuo senutės kaklo nutraukti.

— Sakiau, kad tokių daiktų į mano namus nenešiotum! — vėl veržiasi meisteris prie Andriaus. Ir pačios nepagailt: — Netūpčiotum... Netūpčiotum, sene! Užteptum jiems per nosis...

— Tokius sumeistravai, tai ir turėkis, — atsako moteriškė.

— Pasiuskit patys! — trenkia durimis meisteris. — Išdalinsiu! Išvaikysiu!

Ir išbėgęs pabarškina meisteris krumpliais į Krizo langą.

Pabarškinęs apsisuka ir ropščiasi į jų abiejų špokinyčią, įkeltą į didžiąją tuopą čia pat, prie Krizo trobos.

Krizo nosis prisiploja prie lango stiklo.

— Proto netekai! — purtydama kopėčias, jau rėkia iš apačios tėvui meistrienė. — Vaikelis atsirado! Pats amžius kabinėtis... Vienas atsirado durnas, tuoj ir kitas... nė šiū, nė tū — beždžionkos! Svietas juokiasi!

Meisteris tyliai pakyla nuo suolelio, sandariau užveria inkilo dureles ir kabliuku iš vidaus užkabina.

Vėl ant suolelio pritupia meisteris ir, godžiai pypkę čiulpdamas, abiem alkūnėm stalelį užgula.

Rymo už stalo Deveika.

Gi kuprys Krizas, žiū, jau irgi inkile.

Jo gauruotas kuodas vos kyšo iš menkos užstalės.

Šypsosi jis beūsėmis lūpomis, ausys jo atsivėpusios, kaip pintys prie kelmo. Tyli.

Abu tyli.

Palinguodama inkilą, šlama didžioji tuopa.

Netoliese skabo žolę supančiotas arklys.

Tolumoje kaukši kirvis. Matyt, miške.

Rūksta pro inkilo plyšius dūmai.

Apačioj gi, ties inkilo langeliu, — užvertęs aukštyn galvą kaimietis.

— Kriaučiau... kriaučiau... — kviečia jis.

— Ko plyšauji? — iškiša Krizas iš inkilo galvą.

— Reik laišką sudėt broliui į Ameriką... — veplena šis.

(Bus daugiau)

Bendruomeninis ugdymas

(Atkelta iš 2 pusl.)

yra lygūs tos pačios tautos vaikai, tarp savęs broliai". Broliškumas yra geros bei darnios šeimos sugyvenimo pagrindas, ir jam ugdyti nereikia gailėtis nieko. Pradėkime nuo savęs ir atsakymo ieškokime savo charaktery. Praplėtę savo žvilgsnį ir apvaldę savo ambicijas, berkime gėrio grūdus ir į savo aplinką, ir matysim, kad ilgainiui piausim tai, ką pasėjom. Bendruomeninis ugdymas turi ateičiai rengti demokratinės dvasios žmones, gebančius darniai sugyventi ir sutartinai dirbti. Šiam tikslui yra skiriama ir mano ugdymo bei ugdymosi knyga "Lietuvis savo tautoj, valstybėj, bendruomenėj". Rasis jame srpagų, bus daug ir gero. Kviečiu kolegas mokytojus spragas užtaisyti, gerumais pasinaudoti. Ugdykim tautinei savo ateičiai lietuvį, kuris žinotų kas esąs, suvoktų savo tikslus ir vykdytų iš jų kylančius uždavinius. Imkimės šio didelio darbo viribus unitis, t. y. bendromis jėgomis, nes tik daug rankų didelę naštą pakelia. (Paskaita skaityta Š.m. Mokytojų studijų savaitėj Dainavoj).

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į ŠVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks Jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant paprastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį metą Chicago Taupymo bendrovė švenčia Auksinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

EQUAL HOUSING LENDER

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

CHICAGO ★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

INSURED UP TO $20,000

„Tyliojo Dono" slenksčiai

Nobelio premija apvainikuotas romanas – plagiatas

ERIK TOMTE

Švedų įtakingo dienraščio Svenska Dagladet korespondentas Maskvoje Nils Morten Udgaard š.m. rugpiūčio 30 d. vėl aikštėn išvelka seną įtarimą — Nobelio premijos laureatas Michail Šolochov nėra tikrasis romano "Tylusi Donas" autorius. Šolochov savo vardu išleido beveik paruoštą rankraštį, kurį paliko vienas iš Dono kazokų politinių vadų bei vienas iš jų iškiliausių rašytojų Fiodoras Kriukovas, miręs pilietiniame kare prieš bolševikus. Tokios išvados prieina ir kitas Nobelio premijos lauratas Aleksandras Solženicinas. Visa tai jis išdėstys greit Paryžiuje YMCA-PRESS leidyklos išleidžiamoje knygoje "Tyliojo Dono slenksčiai (Romano mįslės)".

Udgaard susipažino su ta knyga, prieš jai išeinant, ir minėtame švedų dienraštyje Solženicino išvadas susumuoja. Knygoje, kuri bus išleista rusiškai, tilps dalys didesnio literatūrinio tyrinėjimo, atlikto dabar jau mirusio vieno sovietų literatūros istoriko. Toje literatūrinėje "Tyliojo Dono" analizėje, kurioje romanas lyginamas su Šolochovo ir Kriukovo kitais darbais, sakoma, kad daugiau kaip 95 proc. pirmųjų dviejų romanų dalių, kurios laikomos geriausiomis, yra parašyti Kriukovo, kurio plunksnai priklauso ir 68—70 proc. trečiosios ir ketvirtosios dalies. Šolochovas sukeitė romano dalis, pridurdamas vieną kitą savo skyrelį, matyt, norėdamas užkaišioti kai kurias pačios fabulos dalis, išmetant kai kurias Kriukovo rankraščio dalis, kad romanas būtų politiniai priimtinas. Taip mano tas minėtas sovietų literatūros kritikas.

Iš 195 analizės puslapių 153 priklauso tam literatūros kritikui, kurio pavardę Solženicinas žada paskelbti vėliau, kritikas esąs "aukštos literatūrinės klasės". Knygoje jis figūruoja slapyvardžiu D. Solženicinui berašant savo darbą, jis su juo palaikė glaudžius santykius. D mirė tarp svetimųjų, todėl Solženicinas sprendžia, jog "niekas negali užtikrinti, kad jo paskutiniųjų mėnesių užrašai ir darbai negalėjo dingti".

Šolochovas yra vienas iš sovietinės literatūros korifėjų. Politiniai jis priklauso rašytojų sąjungos ortodoksiniam sparnui ir nekartą yra smarkiai puolęs Solženiciną. Toji "Tyliojo Dono" analizė lyg ir yra atsakymas, liečiąs ne vien tik Šolochovą asmeniškai, bet ir partiją bei visą oficialiąją literatūrinę politiką. Tačiau, kas keisčiausia, Solženicicinas nepuola nei paties Šolochovo, nei valdžios — jo tikslas yra pateikti naujos medžiagos senai kovai atnaujinti, nes per ištisus 45 metus pavyko sovietų valdžiai užčiaupti bet kokį įtarimą, kad Šolochovas nesąs "Tyliojo Dono" autorius.

Naujoji Solženicino knyga nėra vien tik literatūrinė analizė, joje, kaip kokiame detektyviniame romane, yra ir kitų pėdsakų, rodančių, kad čia reikalas eina apie vieną iš didžiausių pasaulinės literatūros plagiatų.

Šolochovui tebuvo tik 20 metų, kai jis 1925 ar 1926 pradėjo rašyti savo "Tylųjį Doną". Pirmąją dalį jis pateikė spaudai 1927 m., o po metų ir antrąją, o po nepilnų metų ir trečiąją. "Kas gi čia dabar? Sau lygaus neturįs genijus? Tačiau paskui, po 45 metų, niekur jis nebeperžengė to pasiekto lygio", rašo Solženicinas. Tai "sau lygaus neturįs įvykis pasaulio literatūroje", kad 23 metų debiutantas parašė veikalą, toli peržengusį tiek jo gyvenimo patirtį, tiek ketverių metų mokyklinį išsilavinimą.

"Tylusis Donas" — didžiulis Dono kazokų gyvenimo epas, įžvalgus, spalvingas ir detalus pasakojimas, prasidedąs 1910-12 metais ir vaizduojas pirmojo pasaulinio karo, revoliucijos ir pilietinio karo įvykius ligi 1922 m. Visas veikalas yra persunktas tokiu tikrumu, kurį tegalėjo parašyti tik toks rašytojas, "kuris ilgą laiką turėjo reikalo su įvairiais priešrevoliuciniais Padonės visuomenės sluoksniais". Tai veikalas, kuris "pirmų pirmiausia nustebina įsigyvenimu į visų tų visuomenės sluoksnių papročius ir psichologiją", rašo Solženicinas savo knygos įžangoje. Be to, jis nurodo, kad Šolochovas "gimimu" nėra kazokas ir pabrėžia, kad knygos ir Šolochovo pasaulėžiūra dažnai susikerta tekste. Šolochovas, tarp kitko, niekada nėra parodęs "Tyliojo Dono" nei juodraščių, nei pasižymėjimų. Jis kaltino vokiečius, kad jie visa tai sudeginę 1942 m. Solženicinas tačiau tvirtina, kad Šolochovas vienas iš pirmųjų būtų galėjęs visą vertingą medžiagą perkelti į rytus.

Fiodoras Kriukovas, spėjama, tikrasis "Tyliojo Dono" autorius.

Svarbiausias asmuo toje "Tyliojo Dono" misterijoje, anot Solženicino, yra Padonės rašytojas Aleksandras Serafimovičius (1863-1949), artimas Kriukovo draugas ir paskiau vienas iš Šolochovo užtarytojų. Jis priklausė tam rašytojų rateliui, kuris jau 1917 m. susirašinėjo "Tyliojo Dono" skyrelių temomis. D mano, kad tų skyrelių autorius buvęs Kriukovas, tačiau dėl chaotinės tų laikų politinės padėties jo draugai norėjo rašytojo vardą geriau nutylėti. Kriukovas tuo laiku jau buvo žinomas kaip gabus rašytojas. Anot Solženicino Kriukovas buvo to laiko pats iškiliausias Dono kazokų rašytojas, tačiau kartu pasireiškęs ir kaip politikas. Kazokai buvo išrinkę jį į 1906 m. rusų dumą. Politiniai jis priklausė liaudininkų sąjūdžiui ir manė, kad Rusija gali pasiekti moderuoto socializmo taikia revoliucija. Per pilietinį karą prie savo tradicijų prisirišęs, susipratęs kazokai beveik vieningai sukilo prieš bolševikinį režimą, ir Kriukovas daugiau ar mažiau prieš savo norą turėjo prisiimti jam patikėtų svarbių uždavinių. Buvo taip pat žinoma, kad jis buvo pradėjęs rašyti didelį romaną, tačiau 1920 susirgęs šiltine ir mirė, sulaukęs vos 50 metų. Solženicinas prieina išvados, kad Serafimovičius, kuris tada buvo jau senyvas žmogus ir karštas Padonės patriotas, mėgino visais būdais išleisti tą didžiulį veikalą. Tačiau atskleisti, kad to veikalo autorius yra buvęs baltagvardietis, buvo neįmanoma — tokios buvo politinės konjunktūros tada. Pradėjus sklisti gandams — Solženicinas gerai atsimena tatai iš savo jaunystės dienų Rostove prie Dono — Serafimovičiaus ir dar kiti keturi vadinami "proletariniai rašytojai" pasisakė "Pravdoje" 1929 m. kovo 29 d. prieš gandų skleidėjus, laikė juos "proletarinės diktatūros priešais" ir net grasino teismu. Netrukus ir Stalinas išliaupsino Šolochovą, tuo būdu jis buvo apsaugotas nuo bet kokios viešos kritikos.

1948 m. išleistoje Šolochovo biografijoje tie įtarimai buvo suminėti, bet pasmerkti ir atmesti. 1965 tie kaltinimai buvo pajudinti iš naujo. Tada vienas iš Rostovo vietinių laikraščių paskelbė savotiškai įdomų straipsnį "Apie neužpelnytai užmirštą vardą". Straipsnyje nostalgiškai išgiriamas Kriukovas, net rišamas su "Tyliojo Dono" pagrindiniu personažu Gregoriju Meljechovu, paminima, kad jis rašęs didelį romaną iš kazokų gyvenimo ir kad per pilietinį karą jis jokio kito turto su savimi nepasiėmė, o tik savo rankraščius. Tačiau, jam mirus, rankraščiai dingę be pėdsakų.

1965 m. trumposios sovietų literatūros enciklopedijos trečiame tome gana pozityviai atsiliepiama apie Kriukovą, tačiau priešpaskutinėje ir paskutinėje didžiosios sovietų enciklopedijos laidose apie jį jau nė žodžiu neužsimenama.

Šioje Solženicino "Tyliojo Dono" analizėje paliečiamos ne tik išorinės aplinkybės, pagal kurias Šolochovas kaltinamas, čia kuo smulkiausiai išnagrinėjamas ir pats romano tekstas. Tekste minėtasis dar ligi šiol anoniminis kritikas atskleidžia visą eilę keistenybių. Personažai, kuriems autorius jautė didelės simpatijos, staiga pranyksta, atsiranda dideli šuoliai, vaizduojant personažus, ilgi teksto skyriai yra visai kitokios kokybės ir visai be jokio fabulos ryšio. Tikrai aukšto meninio skonio tekste atsiranda grubių propagandinių skyrių, ką pastebi net ir pirmą kartą romaną skaitąs. Anoniminis literatūros kritikas gana kruopščiai išnagrinėja Kriukovo kalbą, tarmių apvaldymą, stilių ir tautosaką, visa tai lygina su romano tekstu, norėdamas nustatyti, kurie skyriai yra autoriaus Kriukovo ir kurie "talkininko" Šolochovo. Tuo tarpu kai autorius pasireiškia kaip menininkas, "talkininkas" užsirekomenduoja kaip publicistas ir agitatorius. Kritikas D aptaria ir tuos sunkumus, su kuriais teko "talkininkui" susidurti, mėginant susilpninti ar net pakeisti ideologinį pagrindinį rankraščio toną, bolševizmo priešo nuspalvintą, o viso to išvada — prieštaraują ir nelogiški viso skyriaus suformulavimai. Solženicino išvada: "Tylusis Donas" yra parašytas dviejų rankų, ranka, kuri romaną padarė meno veikalu, priklauso Fiodorovui Kriukovui, o ne Michailui Šolochovui".

Vytautas Ignas — Madona

ŠIMTAS SVARBIAUSIŲ TECHNINIŲ GAMINIŲ

Chicagos Mokslo ir pramonės muziejuje nuo rugs. 17 d. iki spalio 20 d. bus parodon išstatyta 100 svarbiausių 1973 m. technikinių gaminių — išradimų. Parodą organizuoja "Industrial Research" žurnalas.

KŪRYBINGAS MAŽOSIOS LIETUVOS KULTŪRININKAS

Turime prisiminti 1884 m. rugp. 23 d. Juodkrantėje mirusį kūrybingą lietuvį Fridrichą Kuršaitį, lietuvių kalbos dėstytoją Karaliaučiaus universitete, eilės kalbinių ir kitokių raštų kūrėją. Mirė jis turėdamas 78 m. amžiaus. Iš pradžių buvo mokytoju, bet jau suaugęs baigė gimnaziją ir stojo Karaliaučiaus universitetan studijuoti teologijos. Dar būdamas studentu, sakydavo pamokslus Karaliaučiuje tarnavusiems lietuviams kariams, gi tapęs kunigu, buvo paskirtas lietuvių karių kapelionu, o kartais vykdavo sakyti lietuviškų pamokslų kariams net į Berlyną.

Buvo pakviestas dėstyti lietuvių kalbą Karaliaučiaus universitete, skaitė kursą apie Donelaitį, kalbos studijų reikalais lankėsi Lietuvoje. Įvertindamas jo nuopelnus mokslui, Karaliaučiaus universitetas jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Redagavo laikraštį "Nusidavimai apie Evangelijos praplatinimą", perredagavo giesmių knygą, išleido antrą Rėzos dainyno leidimą, 1848 m. parašė pirmąjį M. Lietuvos politinį lietuvių atsišaukimą, kas davė progos lietuviams organizuoti konservatorių partiją. Daugelį metų (1848-1880) redagavo lietuvišką laikraštį "Keleivį", daugiausia vienas jį prirašydamas, 1854 m. išleido lietuviams kareiviams giesmynėlį su maldaknyge, perredagavo lietuvišką Šv. Rašto vertimą.

Vienas svarbiųjų jo darbų — vokiškai lietuviškas ir lietuviškai vokiškas žodynas (1870-1883 m.) ir plati mokslinė lietuvių kalbos gramatika. Jis yra išvertęs ir išleidęs eilę religinių leidinių, bet ypač vertinami jo raštai ir leidiniai kalbamokslio srityje.

MIRĖ PULK. LEIT. VINCAS BLAŽYS

Š. m. rugpiūčio 12 d. po kiek ilgesnės ligos Stockholme mirė buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas leitenantas Vincas Blažys (gimęs 1895), Stutthoffo kacetininkas. Palaidotas Stockholmo katalikų kapinėse. Prie kapo Švedijos lietuvių bendruomenės vardu atsisveikino velionies likimo brolis kacetininkas dipl. inž. K. Gumauskas. Užkasant kapą, buvo lietuviškai sugiedota "Amžiną atilsį". Visiems laidotuvėse dalyvavusiems našlės Elenos Blažienės vardu padėkojo lektorius Lingis.

Velionis buvo vienas iš Švedijos lietuvių bendruomenės kūrėjų, aktyvus jos narys ir ilgametis jos reikalų vedėjas. Prieš išeidamas į pensiją, tarnavo Švedijos metereologijos institute. Švedijoje paliko našlę Eleną ir dukterį Lietuvoje.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

1974 DUSTER 2-DOOR HARDTOP – $2,695.00

● Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.
● Turime jaunuoliams mašinų (Cadillac, Buick ir kitų, taipgi ir importuotų) pradedant nuo $50.00.
BALZEKAS MOTORS
4030 So. Archer Avenue Tel. VI 7-1515

FRANK'S TV and RADIO, INC.
RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — OA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

5¼% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS
HIGH RATES 7½% PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HIGHEST RESERVES
7½% PER ANNUM certificates $5000 or more 4 year min.
6¾% PER ANNUM $5000 or more minimum 30 months
6½% PER ANNUM $1,000 or more 1 year min.
4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

Mes padidinom mūsų štabą, kad galėtų greičiau išsiųsti paketus. Greitai siųskite savo paketus mums o mes viską sutvarkysime.
PAKETAI - DOVANOS
Į TARYBŲ SĄJUNGĄ SENA PASITIKIMA FIRMA
Tarnauja ir toliau savo nuolat augančiai klientūrai 40 metų egzistencijos tradicijose
Jei Jūs esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų mes dėkojame Jums už palaikymą.
Jei nesate mes kviečiame išbandyti mūsų patarnavimą ir Jūs būsite mums dėkingi.
Tos pačios dienos eiga Paštu gautiems paketams
Dėl naujausių katalogų ir paskutinių nuostatų kreipkitės į:
GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
PRISIJUNGĘ SU PODAROGIFTS, INC.
723 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA. 19106
Phone (215) 925-3455
NEW YORK CENTRAL OFFICE:
240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001
tarp 27 ir 28 gatvių. Subway iki 28th Street BMT, EE ir RR Busais Num. 1, 2, 5 ir 15
Telephone (212) 725-2449
arba į bet kurią mūsų atstovybę bei skyrių:
BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2 - 2374
CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5 - 7788
CLEVELAND, OHIO 44119 877 E. 185th St. 486 - 1836
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560
ELIZABETH, N. JERSEY 07201 956A Elizabeth Street 201 — 354-7608
HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos. Campau Ave. 365 - 6350
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Bethany AT 1 - 1757
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1568
MIAMI, FLORIDA 33138 7622 N.E. 2nd Ave. 757-6704
MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N. E. (612) 788-2545
NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829
NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731 - 8577
PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749 - 3033
PHILADELPHIA, PA. 19122 1013 N. Marshall Street WA 5 - 8878
PITTSBURGH, PA. 15222 246 Third Avenue GR 1 - 3712
ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923
SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 — 9th Avenue LO 4-7981
SEATTLE, WASH. 98125 11551 6th Place N.E. EM 3 - 5556
SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8 - 8764
SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 201 — 257-2113
TRENTON, N. J. 08611 780 Liberty Street LY 9 - 9163
VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Ave. Tel. 696-9796
WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 617-798-3347

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDŽIUS

Šis tas dėl vieno istoriko lietuvių kalbos

Pernai pasirodė Vinco Trumpos pirmas istornis veikalas *Napoleonas, Baltija, Amerika:* istorinės sintezės bandymas (Chicago, 1973, 251 psl.), kurio čia noriu iš dalies paliesti lietuvių kalbą. Išsamesnės kalbinės recenzijos neketinu rašyti, nes šiuo atveju tai nereikalinga; užteks iškėlus aikštėn tik vieną kitą dalyką, juo labiau, kad pratarmėje pasakyta, kad autoriaus rankraštį peržiūrėjęs L. Dambriūnas bei K. Ostrauskas ir juodu jam suteikę kalbinių bei kitokių patarimų.

Skaitant visą šį darbą, man visų pirma krito į akis vietomis autoriaus vartojami reti liaudiniai žodžiai ir šalia to raštų kalboje rečiau pasitaikančios tarptautinės svetimybės, pvz.: ir vienas, ir kitas dokumentas buvo gerokai uždaryti prancūziškuoju *užkulu* 113 (t. y. uždaralu, užtrinu); Džefersonas jautėsi kaip... visiškai nežinomas sutvėrimas visoje diplomatinio korpuso *šutvėje* 131 (t. y. būryje, kompanijoje); prieš Daniją buvo pavartotas tikras *blickrigas* (vok. *Blitzkrieg* "žaibinis karas"); prieš jo akis šmėkščiojo *mileniumo* (t. y. tūkstantmečio) vizija 196; Napoleonas pakliuvo į *ceitnotą* (vok. *Zeitnot*) 208 ir kt.

Žmonių kalbos žodis *žiesti* "ką daryti iš molio" autoriaus vartojamas perkeltine, apibendrinta reikšme "formuoti": tie nei vartosenai čia neiginys *ne-* visai nereikalingas: visur, kur tik *žygiavo*, jis naikino socialinius skirtumus. Kiek žinau, taip pataria vartoti ir daugumas kalbininkų.

Bendrinėje kalboje paprastai po neiginio vartojamas kilmininkas, ne galininkas; bet autorius daro priešingai: tarptautinius *santykius* (t. y. santykių) niekados nesaistė ideologiniai ar altruistiniai motyvai 34. Ir kitoje vietoje jis netinkamai vartoja galininką kilmininko vietoje: Europos jūrų valstybės... ėmė greitai *stokoti* laivams statyti *medžiagą* 54; turėtų būti: ėmė greitai *stokoti* (t. y. stigti, trūkti) *medžiagos* laivams statyti.

Veiksmažodžiai *reprezentuoti, atstovauti* lig šiol geresnėje raštų kalboje paprastai buvo vartojami su naudininku, ne galininku. Autorius ir šiaip ir taip parašo: *Baltijai* tada reprezentavo Rusija 114; didieji *atstovauja* žmonijos *interesams* 86, ir: anie karai tada *reprezentavo* universalią *idėją* 48; ji atstovavo tarptautinės prekybos *principus* 49.

Tam tikrų svyravimų yra ir bendrinių bei tikrinių svetimybių rašyboje. Pvz. vienur autorius vartoja nelinksniuojamas formas *embargo, fiasko:* Rygoje *embargo* įsigalėjo 73; lyg pateisindamas Džefersono *embargo* 122; visa tai baigėsi visišku *fiasko* 82. Bet kitais atvejais jis šios rūšies žodžius jau linksniuoja: prieš įsigaliojant *embargui* 77. Šiaipjau dabar jau dažnai rašoma *biuras* (prc. bureau), *depas* (prc. depot), *getas* (it. ghetto), taip pat *tangas* (isp. tango) ir kt. Šitaip rašant, išlaikoma aiški sistema: prieš įsigaliojant *embargui*, lyg pateisindamas *embargą*, baigėsi visišku *fiasku*, jis gražiai šoka *tangą*, nemoka šokti *tango*. Bet, žinoma, veikiausiai pasiliks nekaitomos galūnėj kirčiuojamos lytys *ateljė, kupė, trio*, taip pat *Hugo, Ruso, Diuma, Valua* ir kt. V. Trumpa kokios nors aiškesnės sistemos nesilaiko, pvz.: Henriko *Valua* (prc. Valois) išrinkimas 56, bet: jis turėjo laužyti... tradicijas, kurios siekė *Rišeljės* (prc. Richelieu) laikus 83 ir kt. Man rodos, čia turėtų būti vartojamos nekaitomos lytys: *Ruso* (prc. Rousseau) raštai, *Valua* išrinkimas, *Rišeljė* laikai, išėjo iš *ateljė* ir kt.

Apskritai imant, autorius tikrinius vardus transkribuoja, pvz.: *Džefersonas* (Jefferson) *Fošilis* (Fauchille), *Getė* (Goethe), *Kolberas* (Colbert), *Kolenkuras* (Caulaincourt), *Odis* (Oddy), *Raselis* (Russel), *Šaptalis* (Chaptal) ir kt. Bet jis šios sistemos neišlaiko — tarp ko kito pvz. rašo: *Hudsono* upė, Žakas *Savary* (Jaques savary), Mordekas *Noah (Mordeccai Noah)* ir kt. Lig šiol dažnai vadintą prancūzų poetą *Lafontenas* autorius rašo *La Fontenas* (prc. La Fontain). Švedijos miestas *Göteburg* vadinamas *Gioteburgas*, nors vok. *Goethe* rašomas *Getė*, ne *Giotė*. *Göttingen* dabar paprastai vadinamas *Getingenas*, ne *Giotingenas*, ir kt. Prancūzijos kraštovaizdis *Champagne* vadinamas *Šampanija:* vokiečiai profanuoja *Šampanijos* vyną 57; bet iš tikrųjų turėtų būti *Šampanė;* plg. *Bretagne — Bretanė, Boulogne — Bulonė*, upv. *Dordogne — Dordonė* ir kt.; taip šiuos vietovardžius rašo ir A. Salys savo ir A. Senno žodyno paskutiniame sąsiuvinyje. Sen. graikų kerštos deivė *Nemesis* rašoma *Nemezis* 53; bet kiti šio kamieno daiktavardžiai lietuvių kalboje pavarčiami *ė*-kamieniais: *krisis — krizė, Charybdis — Charibdė* ir kt.; taigi turėtų būti rašoma ir *Nemezė*, ne *Nemezis*. Vargiai pateisinama 1969 m. *Tarptautinių žodžių žodyne* rašoma *Nemezidė*, panašiai kaip ir *Artemidė*, nes tai yra sen. graikų dviejų skirtingų kamienų: *Nemesis*, vs. km. *Nemeseōs*, ir *Artemis*, vs. km. *Artemidos*.

Šitomis savo keliomis atskiromis pastabomis aš nenoriu suniekinti visos autoriaus kalbos: ji yra gana gera, sklandi, bet nėra visai išlyginta, palikta kiek nevienodybių ir kai kurių kitų neteiktinų dalykų.

P. S.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta LAPKR. 22 dieną — grįžta LAPKR. 30 dieną.

KAINA TIK $649.00

Paskutinė šių metų grupė išvyksta GRUODŽIO 20 dieną ir grįžta SAUSIO 3, 1975.

KAINA — $829.00

Jungtis prie ekskursijų galima BOSTONE ir NEW YORKE.

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAIČIUS RIBOTAS — NESIVĖLUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P. O. Box 116
SOUTH BOSTON, MASS. 02127
TEL. (617) 268-8764
Savininkė: Aldona Adomonienė

(Prices quoted are effective August 1, 1974. Air fares subject to changes).

Nauji leidiniai

• BALYS SRUOGA mūsų atsiminimuose. Spaudai paruošė ir išleido Vanda Sruogienė. Aplankas, titulinis puslapis ir visas meninis sutvarkymas dail. Algirdo Kurausko. Rinko ir spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje 1974 m. Leidinys didesnio formato, kietais viršeliais, 552 psl.; gale pridėta dar 30 puslapių įdomių Sruogos gyvenimo nuotraukų. Leidinio kaina 10 00 dol., gaunamas ir "Drauge".

Savo mirusiems vyrams pačius tvirčiausius paminklus mūsuose pastatė didelės pagarbos vertos trys jų gyvenimo palydovės: Danutė Augienė, Magdalena Galdikienė ir dabar Vanda Sruogienė. Pirmosios dvi atkakliu savo rūpesčiu mūsų meno pasauliui padovanojo Pauliaus Augiaus ir A. Galdiko kapitalines ir puošniai išleistas monografijas, trečioji dabar pasaulin išnešė čia minimą atsiminimų knygą apie mūsų dramaturgą, poetą ir profesorių Balį Sruogą.

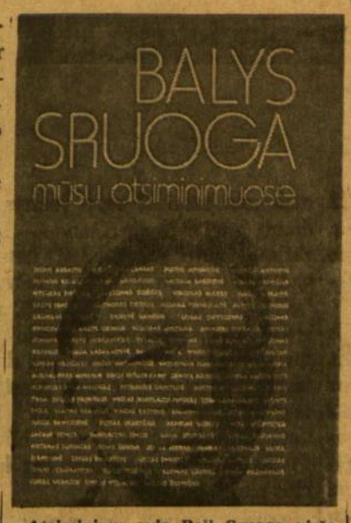

Atsiminimų apie Balį Sruogą viršelis. Dailininkas Algirdas Kurauskas.

"Balys Sruoga mūsų atsiminimuose" yra išeiviškose sąlygose tikrai gigantiškas užmojis. Juk čia knygon sutelkta apie septyniasdešimties žmonių atsiminimai. Ir juos skaitydamas, galutinai įsitikini, kad viena kurio plunksna jokiu atveju būtų neįstengus nupiešti tokio spalvingo ir tokio kiekvienu bruoželiu išsamaus Balio Sruogos portreto.

Visi šie daugelio atsiminimai čia skaitomi beveik neatsitraukiamai, taip jie sudomina ir pagauna skaitytoją.

Gale pridedama dar pluoštas Balio Sruogos laiškų savo artimiesiems. Tai irgi labai vertingi ir labai vaizdingi dokumentai.

Pats meniškas knygos apipavidalinimas taipgi neatkištinis: visur skonis, aiškus tikslumas, aki glostantis geros spaudos menas.

M. Saulaitytės eilėraščių rinkinio viršelis, piešta Alfredo Stanevičiaus.

• Marija Saulaitytė, ŠEŠTOJI DIENA. Eilėraščiai. Viršelis dail. Alfredo Stanevičiaus. Spausdinta Nida Press, 1 Ladbrokr Gardens, London, W. II 2PU, England. Kaina nepažymėta.

Pirmasis naujos poezijos knygos įspūdis yra gana malonus. Knygelė nedidukė, bet estetine apipavidalinimo prasme gražiai sutvarkyta: viršelio ir aplanko linijų bei nuotraukos detalių kompozicija išradinga ir pagaunanti. Gana miniatiūriniams ir trapiems Marijos Saulaitytės eilėraščiams parinktas švelnaus kursyvo raidynas taipgi labai prie visko derinasi.

Rinkinyje talpinamų eilėraščių pluoštas yra lyg geografinė ir dvasinė poetės kelionė. Tai gana plastiški poetės žodžių šuoliai į save ir iš savęs. Bet taipgi netrūksta grakščių eilėraščių, kurie labai vykusiai tą geografinę ir dvasinę kelionę paverčia poetiška sinteze. Štai, kad ir šie, Vilniui skirtieji, posmai.

Matau tris vaizdus,
kas vakarą, užmerkusi akis:
Vilniaus stogų bangavimą,
siauroj gatvėj sieną be langų,
užrakintas pastato duris.

Jeigu dainuočiau tave, Vilniau,
tai būtų prieblandoj
už vandenyno,
kur mano metai be tavęs tušti.
Tai būtų vienumoj,
nes niekas neatstos tavęs
ir niekas nepalies manęs
kaip tu.

Jeigu pajėgčiau išdainuoti
tavo senamiestį ir tavo širdį,
žinau: vis tiek
aš likčiau be tavęs.

LIETUVIS DAŽYTOJAS
4612 S. Paulina St.
(Town of Lake)
Dažo namus iš lauko ir iš vidaus.
Darbas garantuotas.
Nuo 5 iki 8 val. vak.
skambinti YA 7-9107
STASYS ŠAKINIS

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP. GERIAUSIĄ DOVANĄ SIŲSTI
Į LIETUVĄ
dabar, kaip niekad anksčiau
SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai jeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisiųs įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA
GREIČIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maždaug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.60.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ. NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO
Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas
Pasirinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101 US $3494.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL ZHIGULI VAZ 2103 US $4007.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US $3853.00
EXPORT MODEL MOSKVITCH 412 1E US $3544.00
MOSKVITCH 408 1E US $3259.00
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON US $3698.00
MOSKVITCH 427 .IE STATION WAGON US $3968.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US $2234.00
ZAPAROZHETS ZAZ 968 E US $2389.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ, SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS SVEČIAMS IŠ USSR
REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO
MES TURIM 25 METŲ PATYRIMĄ ŠIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%	6½%	5¼%
Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000	Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000	Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta.
PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

PRANEŠIMAS

Už certifikatus mokame:

7½% 4-riems metams už $10,000.00 ar daugiau
6¾% 30-čiai mėnesių už $1,000.00 ar daugiau
6¼% 1-riems metams už $1,000.00 ar daugiau

Pagal susitarimą, dividendus galime prisiųsti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.

VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus $50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederate arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVIŠKAI.

Saint Anthony Savings

INSURED

1447 SOUTH 49th. COURT
CICERO, ILLINOIS 60650
PHONE 656-6330

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

Kazio Barausko

Iš Draugo RIMTIES VALANDĖLĖS parinkti pamokslai,

atspausdinti knygoje

PRISIKĖLIMO ŽMONĖS

A. a. kun. Kazimieras Barauskas parašė kelis šimtus pamokslų populiariam "Draugo" skyriui. Jo atminimui kun. P. Patiabos rūpesčiu Aloyzas Baronas atrinko aktualiuosius. V. Bagdanavičius, laidojant velionį, sakė, kad "jokio straipsnio rašymas velionio taip nedomino kaip religinio. Jis juos rašydavo labai atsidėjęs ir giliai susikaupęs".

Knygos išleidimas sutampa su jo 70 m. gimimo ir 45 m. kunigystės sukaktimi.

Kaina $4.00. Gaunama "Drauge", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. (Persiuntimas 25 centai, ir Illinois gyventojai prideda 20 centų mokesčių)

ŠVENTOS MIŠIOS LIETUVIŠKAI

Visos nekeičiamos šv. Mišių dalys yra atspausdintos vienoj labai gražiai išleistoj knygelėje. Su šia knygele kiekvienas gali labai lengvai sekti naująsias šv. Mišias.

Kai kunigas ar lektorius atskaito kintamąsias dalis, Jūs šioj knygelėje galite sekti visas nekintamąsias šv. Mišių dalis. Tekstas stambiomis raidėmis.

Taip pat rasite rinkinį dažniausiai giedamų šv. Mišių metu giesmių. Tai labai naudinga knygelė.

Užsisakykite šį šv. Mišių vadovą lietuvių kalba.

Užsisakykite šį naują šv. Mišių vadovą lietuvių kalba.

Kaina 50 centų. 10% nuolaida, perkant 50 kopijų; 25% nuolaida, perkant daugiau kaip 50.

Rašykite šiuo adresu:

DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems.

Kultūrinė kronika

NAUJA ALFONSO NYKOS-NILIŪNO POEZIJOS KNYGA

Mūsų literatūroje vienas ryškiųjų vadinamos žemininkų kartos poetų yra Alfonsas Nyka-Niliūnas, lig šiol išleidęs šiuos savo kūrybos rinkinius: "Pradimo simfonijos" (1946), "Orfėjaus medis" (1953) ir "Balandžio vigilijos" (1957). Nuo paskutiniosios knygos pasirodymo 17 metų beveik tylėjo, tik kelis kartus šykščiai atspausdindamas savo naujų eilėraščių periodiniuose leidiniuose bei išeiviškoje lietuvių poezijos antologijoje. Dabar Alfonsas Nyka-Niliūnas po 17 metų pertraukos leidžia naują savo poezijos rinkinį. Tekstas jau yra surinktas Mykolo Morkūno spaustuvėje, Chicagoj. Rinkinys vadinasi "Vyno stebuklas". Leidžia Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas. Šią poezijos bičiulių nekantriai laukiamą knygą norima skaitytojams įteikti dar šiais metais.

LIETUVIŲ LITERATŪROS APŽVALGA ŠVEDIŠKAI

Stockholmo universiteto slavų-baltų kalbų institutas pavedė to universiteto lektoriui J. Lingiui paruošti pilną lietuvių literatūros apžvalgą baltistiką studijuojantiems. Lingio pernai paruoštoji senosios lietuvių literatūros apžvalga buvo šiltai studentų sutikta.

PERSITVARKYS BALTŲ INSTITUTAS ŠVEDIJOJE

Dr. B. Kalnins, docentas Nyman ir lektorius Lingis paruošė naujus Baltų instituto Švedijoje įstatus, pagal kuriuos persitvarkys Baltų institutas Švedijoje. Pasiūlytą institutą pavadinti Baltų institutu Skandinavijoje. Vienas iš dabartinių Baltų instituto vicepirmininkų yra dr. K. Čegінskas. Lingis yra kalbos ir literatūros sekcijos sekretorius.

Į BOSTONĄ ATVYKSTA BRONYS RAILA

Bostono kultūriniai subatvakariai, kurių pirmininku jau šešti metai yra inž. Romas Veitas, rugsėjo 21 d. 7 val. 30 min. pradeda, berods, jau septynioliktąjį savo darbų sezoną. Kultūriniai subatvakariai tai aštuoni ar devyni metiniai renginiai, kurių programas sudaro paskaitos ir pokalbiai mokslo, meno, visuomenės bei politikos klausimais, literatūros vakarai, dailės parodos ir kamerinio pobūdžio muzikos koncertai. Paprastai jie rengiami velionio dail. Vikt. Andriušio lietuvišku stilium dekoruotuose ALTS-gos Bostono sk. namuose, savotiškame lietuviškame muziejuje.

Bostono kultūrinių subatvakarių 1974-75 m. sezono pirmasis prelegentas — Bronys Raila, rašytojas, publicistas bei essayistas, mūsų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo kritikas, svečias iš tolimo Los Angeles, Calif. Jis kalbės ypačiai aktualia šio meto tema — Kultūros pirmenybė. Be to, tą patį vakarą kult. subatvakarių lankytojai bus supažindinti su Br. Railos raštais aplamai (kalbės Ant. Gustaitis) ir su jo naujausiu veikalu "Paguoda" (kalbės St. Santvaras), kurią leidžia Londono Nida. "Paguodos" pirmasis tomas yra išleistas š. m. pavasarį, antrojo tomo tikimasi sulaukti Bostone rugsėjo 21 d., o trečiasis pasirodys gal tik 1975 m. pradžioj.

Bronys Raila atvyksta į Bostoną su žmona Daneta. Jo laukia kult. subatvakarių lankytojai ir rengėjai.

NAUJAS EDUARDO CINZO ROMANAS

Eduardo Cinzo staigus atėjimas mūsų literatūron buvo beveik netikėta naujiena. Autorius visus pokario dešimtmečius gyveno Belgijoje, nesireiškė ir nesirodė išeivijos užjūrio didžiosiose kolonijose, ir tik akylūs literatūros stebėtojai atkreipė dėmesį į vieną kitą nežinomo autoriaus novelę, atmuštą periodinėje spaudoje. Šitokioj situacijoj 1972 metais išeina jo pirmoji knyga "Brolio Mykolo gatvė". Ir gana retai šitaip pasitaiko: debiutantas laimi 1972 metų Lietuvių rašytojų draugijos premiją. Eduardas Cinzas iš savotiškos mįslės tampa visiems skaitytojams gyvas, realus rašytojas.

Šiuo metu Mykolo Morkūno spaustuvėje jau surinktas ir antrasis Mykolo Cinzo romanas "Raudono arklio vasara". Romaną leidžia Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas. Knygą skubama išleisti dar šiais metais.

LIETUVIŲ KALBOS PASKAITOS STOKHOLMO UNIVERSITETE

Š. m. rudens semestre Stockholmo universitete lektorius J. Lingis skaitys kursą apie lietuvių kalbos tarmes bei apie senuosius lietuvių kalbos tekstus.

Vytautas Kasiulis — Romantika

VERDI KONGRESAS CHICAGOJE

Garsaus operų kompozitoriaus italo Giuseppe Verdi (1813-1901) vardas jau ilgą metų eilę yra tampriai surištas su Chicagos muzikiniu gyvenimu. Nėra to Lyric operos sezono, kad repertuaran nebūtų įtrauktos bent kelios Verdi operos tarp 8-9 kasmet Chicagoje statomų. Nenuostabu tad, kad ketvirtasis pasaulinis Verdi kongresas šiemet įvyks Chicagoje. Jis prasidės rugsėjo 18 ir baigsis rugsėjo 25 d. Paskaitos, diskusijos ir kiti renginiai vyks Civic Theatre patalpose. Visur gali dalyvauti ir šiaip publika. Bilietas visam kongresui kainuoja $25.00, vienai dienai — $4.00. Bilietai gaunami šiuo adresu: Lyric Opera of Chicago, 20 North Wacker Drive, Chicago, Ill. 60606; telefonas — 346-6111.

CHICAGA TURĖS IR CHAGALLĮ

Rugsėjo 27 d. First National Plazza (Monroe ir Dearborn) bus oficialiai nudengta milžiniška garsaus dailininko Chagallio 70 pėdų ilgio ir 20 pėdų aukščio mozaika. Atidaryman atvyksta iš Paryžiaus pats 87 metų dailininkas. Chicaga dabar turės ne tik Picasso, bet ir Chagallį.

Ta proga prisimintina, kad po pirmo pasaulinio karo ir po bolševikų rev oliucijos Chagalliui iš Rusijos pasitraukti į Vakarus padėjo nepriklausomos Lietuvos pasiuntinys Maskvoje poetas Jurgis Baltrušaitis. Kaune surengtos Chagallio parodos pretekstu. Dailininkas, atvykęs savo parodon į Kauną, bolševikinėn Rusijon jau negrįžo.

Filmų įvairumai

Paskutinis Renoiro testamentas

STASĖ SEMENIENĖ

"LE PETIT THEATRE DE JEAN RENOIR" filmas, pastatytas, surežisuotas, parašytas ir atpasakotas paties Jean Renoir, atrodo, bus jo paskutinis darbas. Šį mėnesį jam sukanka 80 m., o jis pabaigė minimą filmą beveik prieš penkerius metus, pastatydamas jį specialiai prancūzų televizijai. Ir tik šiais metais jis buvo paskleistas po JAV kino teatrus. Gi anuo laiku, pastatymo metu, švęsdamas savo 75 m. sukaktį, jisai nebuvo išleidęs naujo filmo visus septynerius metus. Todėl galima prileisti, kad pats Renoir manė, jog tai jo paskutinis pastatymas, juo labiau, kad ir pati antraštė skamba, kaip antkapio užrašas. Tai žavus filmas, švelnus, kilnus ir sąmojingas, o taipgi pilnas didingo gailesčio žmonijai.

Renoir buvo garsaus prancūzų impresionisto tapytojo Auguste Renoir jauniausias sūnus. Tėvas nupiešė jį, kai jam sukako 4 m., ir tą portretą galima pamatyti Chicagos meno institute tarp kitų šio dailininko garsiųjų darbų. Jean, baigęs meno mokslus, pradėjo gyvenimą kaip keramikos meistras, bet aistringai mėgo lankyti kino teatrus, o 1924 m. pradėjo pats statyti (tąda dar negarsinius) filmus. Dabar jis laikomas vienu didžiųjų filmų režisierių ir gamintojų, o dvejetas jo filmų vertinami kaip patys geriausi tarp iš viso kada pastatytų, tai yra: "La grande illusion" (1937 m.) ir "La bete humaine" (1939 m.).

Po nacių okupacijos, šis prancūzų vienas didžiųjų filmo meno kūrėjų apleido Prancūziją ir nuo 1941 m. apsigyveno Hollywoode. Po karo jis sugrįždavo tėvynėn dirbti, bet jau niekad ten gyventi. Nuo 1959 m., grįžęs į JAV, dėstė universitete filmo problemas. Už savo veiklą filmų srity atžymėtas tarptautiniuose filmų festivaliuose Venecijoje 1937, 1946 ir 1951 m.

Šiame paskutiniame pastatyme, atrodo, Renoir susumuoja savo garbingą karjerą su ketvertu trumpų, bet žibančių, kaip briliantukai, filmų.

Jis pats filme pasirodo didingas, o kartu kuklus, bet patenkintas, šalia miniatiūrinio teatro su vešlia aksomine uždanga, ir lengvai korektiškai nusilenkęs, kviečia mus po trumpo pasveikinimo kartu su juo keliauti į filmo pasaulį.

Pirmasis filmukas "The Last Christmas Dinner", kurį jis pristato su padėkos žodžiu "mano kolaborantui, mirusiam Hans Christian Anderson". Pagal Andersono pasaką "Mažoji degtukų mergaitė" jisai 1928 m. pastatė filmą, kuriame vyravo liūdna nuotaika, kai mergaitė mirė siege. Dabar valkata ir taipgi jo vargšė draugė — senyva moteris miršta sniege su šypsena veiduose, nes jie patyrė pilną gyvenimą. Kai po Senos upės tiltu jie dalinasi maistu, abudu šoka, klajoja fantazijų pasauly ir pasipasakoja savo svajas, prieš užmigdami amžinu miegu.

Antrasis (gal silpniausias) epizodas "The Electric Waxer" sukasi apie namų šeimininkę, kuri yra patalogiškai atsidavusi savo grindų blizgesiui. Tai jos gyvenimo įsikalta idėja. Ir ji net priverčia savo vyrą vaikščioti su milžiniškais dangalais ant kojų, kad tik nesugadintų jos blizgančių grindų. "Kas yra perlai, žebenkščiai ir Rolls-Royce nesivaržančiai moteriai", ji sako, "blizgančios grindys yra namų šeimininkei."

Dedikacijose Renoir aiškina, jog tai 1890 m. dekadai, kurioje jis gimė. Ir vėl baiminasi, kad ji nebuvo taip linksma, kaip mes atmename. Jeanne Moreau pasirodo, apsirengusi kaip anų laikų kavinės dainininkė (lyg Marlen Dietrich "Maroke") ir dainuoja labai rimtai, bet silpnai. Praeina šiek tiek laiko, kol žiūrovas susigaudo, jog čia tik pasijuokta.

Paskutinis epizodas "Le Roid' Yvetot" yra stačiai mažas žemčiūgėlis. Tai alegorija, kurioje jaunystė, amžius, meilė ir pavydas susitaiko, džiaugiantis nepamainoma dovana — mokėjimu žmogiškai pasijuokti. Šiame paskutiniame filmuke aiškiai prasikiša tolerancijos skleidimo mintis.

Visos šios istorijos filme atpasakotos labai paprastai. Žiūrovui, besitikinčiam kažko "didžiai nepaprasto" gal atrodys visai menkos, tačiau stebėkime jas iš istorinio taško ir rasime jas ne tik pramogines, bet ir reikšmingas.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

Autorius LEONARDAS ŠIMUTIS

Veikalas, kuriame pavaizduota tūkstančiai veikėjų ir veidų tekste bei iliustracijose, aprašyti Amerikos lietuvių rūpesčiai savo tėvų kraštui Amerikos ir tarptautinių įvykių fone. Skaitydamas rasi save, savo brolį, tėvą, dėdę, laimyną ar Sibire kenčiančio brolio ar sesers lietuvio balsą.

Knyga gaunama DRAUGE pas ALT skyrių valdybas arba ALT Centro įstaigoje 2606 W 63 St. Chicago Ill 60629 Tel 778-6900 Kaina $10.00

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

1. MŪSŲ BENDROVĖ veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių
2. MŪSŲ BENDROVĖJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
3. TAIP PAT PRIIMAME užsakymus AUTOMOBILIAMS (Žiguli, Moskvič, Zaporožec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
4. JEIGU JŪS NORITE PAKVIESTI iš Lietuvos gimines, mes parūpinsime reikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604
TEL. WA 2-9354
ir mūsų skyrius:
2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629
TEL. WA 5-2466

DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYS MODERNIOS KOPPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TEVAS IR SŪNUS—
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. — Telef. GRovehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS.
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

PUIKI DOVANA ŠVENČIŲ IR KITOMIS PROGOMIS
ŠV. RAŠTO NAUJOJO TESTAMENTO
ANTRA LAIDA
Išleista
LIETUVIŲ KUNIGŲ VIENYBĖS
Mecenatas — Prel. Juozas Karalius
Gaunama "DRAUGO" knygyne
Kaina $5.00
(Illinois gyventojai prašomi pridėti $0.50 centų mokesčiams ir persiuntimui, kitur gyvenantieji pridėkit $0.25 centus)
Naujasis Testamentas yra praktiško formato; įrištas kietais viršeliais. Vertimas padarytas gražia lietuvių kalba. Mecenato dėka laida parduodama prieinama kaina.
Gera proga visiems įsigyti Naująjį Testamentą. Siųskite užsakymus:
DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY
7½% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.
7% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6¾% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.
6½% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5¾% YEARLY CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.
5¼% YEARLY PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.
*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.
STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140
Celebrating our 65th year
Assets over $200,000,000.00
Reserves over $18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

SOFIJOS OŽELIENĖS "DIENŲ VITRAŽAI"

Sofija Oželienė. DIENŲ VITRAŽAI. Spausdino Draugo spaustuvė 1974 m. Viršelis dail. Ados Korsakaitės. 379 psl. Kaina 5 dol. Knygą gaunama "Drauge".

*

Naujasis Sofijos Oželienės veikalas "Dienų vitražai" yra maloni staigmena knygų pasaulyje. Visų pirma todėl, kad autorė, nors ir netekusi regėjimo, neprarado kūrybinės energijos, pozityvaus darbo ryžto. Sunkus gyvenimo smūgis jos nesugniuždė, ir ji įstengė prabilti į lietuvišką visuomenę tokiu simpatingu veikalu. Autorės sieloje tebėra gyvi jautrūs moteriški sentimentai, kurie čia išsilieja romantiškais meilės, sutuoktuvių, šeimos gyvenimo vaizdais. Iš kitos pusės — autorė yra buvusi veiklli visuomenininkė, priklausiusi aukštiems Kauno valdininkijos sluoksniams, ir joje taip gyvi, turtingi prisiminimai.

Taigi ir veikalas eina dviemis plotmėmis — iš vienos pusės beletristinėje formoje lietuvių šeimų gyvenimas, iš kitos pusės — tikrovinė Lietuvos įvykių pynė nuo nepriklausomybės laikų, bolševikų ir vokiečių okupacijų, trėmimų į Sibirą, bėgimų į Vakarus, ligi stovyklinio gyvenimo ir atvykimo į Ameriką.

Veikalas skaitomas lengvai, dialogai gyvi, veiksmų pynė logiška. Autorės vaizduojamų pergyvenimų skalė turtinga. Paliečiama, nors prabėgomis, daugybė temų. Čia aptiks skaitytojas N. Metų sutikimą kar. Ramovėje, Vasario 16 d. minėjimus, aprašymą pirmųjų nuotaikų atgautame Vilniuje, Motinos dienos minėjimą, net šuoliu į praeitį pavaizduojamas ir Petrapilio seimas.

Tačiau, paskaičiusis šių temų suminėjimą ir manantis, kad veikalas yra sausokas — labai apsirikęs. Tai nėra tų istorinių įvykių aprašymo santrauka. Ne, veikale dominuoja beletristinis elementas, tauri šeimų idilija, perskirtų šeimų tragika, nuklydusio šeimos nario sukeltas skausmas.

Čia rasi ir šeimyniško Velykų stalo aprašymą, ir taiklų įvairių muzikos reiškinių aptarimą ir literatūrinę temą apie Tolstojaus, Dostojevskio veikalus, ir meninius pasigėrėjimus, lankant meno muziejus.

Autorės žinija plati, ir ji iškelia kai kuriuos faktus, kurie eiliniam skaitytojui gali būti net nežinomi. Pvz. pasakoja, kaip vokiečiai buvo pareikalavę sunaikinti psichinius ligonius Kalvarijoje ir į frontą išsiųsti 500 gail. seserų ir slaugių. Vyr. sveikatos tarybos dir. dr. B. Matulionis tam sėkmingai pasipriešino.

Autorė pažįsta ankstybąją lietuvių spaudą, rasdama vietos suminėti tokius žurnalus kaip "Baras".

Knygoje gausu ne tik likiminių Lietuvos įvykių aprašymo, istorinių temų, bet ir geografinių vietų, pvz. Paryžiaus.

Būdama tradicinės pasaulėžiūros atstovė, autorė rodo gilų respektą religijai ir patriotiniam jausmui. Čia gausu pamaldų, a-

Šofija Oželienė

peigų, individualaus dievotumo suminėjimų, o jau tėvynės meilės gija tęsiasi per visą veikalą.

Gilaus humaniškumo pagauta, autorė taip jautriai kalba apie pabėgėlių atsiskyrimą su tėviške: "Paskutinės Norvidų namuose dienos ir naktys buvo sunkiai pakeliamos. Slėgė rytojaus dienos netikrumas ir begalinis sielvartas, paliekant namus ir tėvynę. O gal ant visados? Buvo neapsakomai sunku Aldonai atrinkti tariamai reikalingiausius daiktus pasiimti su savimi. Viskas atrodė reikalinga. Ji mylėjo savo namsu ir daug buvo įdėjusi pastangų ir sielos, sudarant jaukų ir šiltą namų židinį. Ji apmetė akimis ištisą eilę tapytojų paveikslų, indaują, žėrinčią kristalais ir sidabru, didžiulę bibloteką kabinete ir daugybę nuotraukų — ištisą šeimos chronologiją... Pasitenkino iš to viso atrinkusi keliolika nuotraukų... Lyg atsisveikindami, jie apėjo visus kambarius ir giliai širdyje paslėpė jų vaizdą. Suklaupę valgomajame prie Kristaus kančios, garsiai atkalbėjo maldelę, pavesdami save Aukščiausiojo Apvaizdai sunkiame tremties kelyje..." (174 - 176 p.).

S. Oželienė žinoma kaip gili patriotė, veikli visuomenininkė, sumani organizatorė. Kaip beletristė ji šiek tiek reiškėsi vaizdeliais periodikoje, kurie teatkreipė dėmesį tik riboto skaitytojų skaičiaus. Sentimentaliems žmonėms šioje knygoje esąs beletristinis momentas galės būti įdomus, bet kiti sakys, kad beletristika — ne jos sritis ir būtų daugiau duota, rašant atsiminimų formoje, tuo labiau, kad jos pergyvenimų skalė plati.

Autorė laiminga, kad jai pavyko surasti gerą sekretorę, kuri padėjo jos atsiminimų ir kūrybos posmus perkelti į popierių. Bet sekretorė dalinai yra ir atsakinga.

Vietomis kai kurių pavadinimų forma palikta slaviška, pvz. "Varflomėjo naktis" (137 p.), kai lietuviams ji bus žinoma, kaip šv. Baltramiejaus naktis. Vietomis svetimų kalbų posakiai nevisur tikslūs, pvz. "Ich besetzt Kaunas" (137 psl.) arba "Panus Angelicus" — Angelų duona. Lotyniškai duona yra "panis".

Kai kur garsų transkripcija netiksli, pvz. rašoma Chofmekleris, chorizontas (173, 177 psl.), kai turi būti Hofmekleris, horizontas. Korektūros klaidų negausu, bet pasitaiko, pvz. 187 psl. "garsiaklabiai" vieton garsintuvų, Lecharo, vieton Leharo.

Bet tai vis antraeilės smulkmenos Skaitytojas gėrėsis beletristine intriga, tauriu nuoširdumu, taip labai gausiu mūsų kultūrinių faktų ir personažų suminėjimu, duodant ištisas vardų litanijas mūsų valstybininkų, menininkų, teatralų, laikraštininkų ir kitų.

Nors veikalas turi savų ribotumų, bet visgi jis egzistuoja, nugalėjus daug sunkumų.

D. Korsakaitės viršelis sukurtas skoningai, įspūdingas savo spalvomis ir kompozicija.

Juozas Daugailis

MŪSŲ VEIKLOJ

— Chicagos Lietuvių moterų klubas, pradėjęs 52-rą veiklos sezoną, atidžiai sutinka naujų mokslo metų pradžią ir seka jaunų lietuvaičių pažangą, siekiančių aukštesnio išsilavinimo įvairiose mokslo šakose. Pradedant 1961 m., visada tradicinio Gintaro baliaus pelnas yra skiriamas stipendijoms. Kai kurios iš pirmųjų klubo stipendininkių dabar jau profesoriauja universitetuose. Šįmet klubo stipendijos įteiktos dviem veikliom, energingom lietuvaitėm — **MILDAI KUPCIKEVIČIŪTEI ir DAIVAI KURAUSKAITEI.** Milda, Marijos ir Leopoldo Kupcikevičių dukra, jūrų skautė, NERIJOS tunto laivo vadė, JAUNIMO VILTIES grupės valdybos narė, Jaunimo Centro choro narė, PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO žurnalo redakcijos narė, baigusi Marijos aukšt. mokyklą, pasirinko teisių mokslą. Daiva, Danutės ir dail. Algirdo Kurauskų duktė, baigė Marijos aukšt. mokyklą, skautėkernavietė, lanko Southwest kolegiją, kur studijuoja saugumą, palaikymo mokslą. Dirbdama pilną laiką Montgomery Ward, studijuoja rimtą šaką ir visada suranda laiko pašvęsti visuomeninei veiklai. CLM klubo narės linki stipendininkėms sėkmės ir ištvermės.

1974 m. gintaro baliaus debiutantės aplankė senelius Oak Forest prieglaudoje. Su klubo narių paskatinimu ir pagalba paruošė užkandžių stalą su sūriu, žagarėliais, kepsniais ir t. t., pasišnekučiavo su seneliais, padainavo jiems lietuviškų dainų, pašoko porą tautinų šokių, atsisveikindamos, įteikė seneliams dovanėlių. Džiaugsmo, liūdesio, pasiilgimo ar bejėgiškumo ašaros riedėjo raukšlių išvagotais veidais.

Sekantis klubo parengimas — vakarienė ir madų paroda rugsėjo 25 d. 7 v. vak. Martinique restorane. Pelnas skiriamas labadarybei.

— Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus moterų vieneto pastangomis išstatyti lietuviški audiniai Carl Roden bibliotekoje, 6083 Northwest Hwy., Chicagos šiaurės vakaruose. Panaudota muziejaus, Onos Grabienės, Elenos Buchiskienės, Marijos Krauchunienės ir Paulinos Vaitaitienės audiniai. Paroda tęsis visą rugsėjo mėnesį.

— Stefanija Stasienė, šio skyriaus nuolatinė bendradarbė nuo 1953 m., gyv. Clevelande, Ohio, kartu su savo vyru Henriku rugp. pabaigoje išvyko atostogų į Havajų salas. Stef. Stasienė laimėjo tą kelionę dviem asmenim konkurse, parašydama geriausią straipsnį tema, kuo valgyklos maistas galėtų imponuoti klientui. Stef. Stasienė šiuo ir panašiais klausimais nuolatos rašo šiame skyriuje. Linkime savo uoliai bendradarbei sėkmės ir toliau laimėti konkursus amerikiečių spaudoje.

— Lietuvos Dukterų dr-jos valdybos posėdis įvyko rugp. 27 d. Simo Kudirkos vardo namuose. **Pirm. E. Kielienė** atidarė posėdį, pasidžiaugdama gausiu valdybos narių dalyvavimu. Palinkėjo po vasaros poilsio vėl visoms energingai įsijungti į darbą.

Svečias iš Brazilijos **kun. H. Sulcas** trumpai papasakojo apie lietuvių gyvenimą Brazilijoje, ypač užakcentuodamas sunkias sąlygas, siekiant mokslo. Prašė paramos, įgalinančios jaunimą mokytis Vasario 16 d. gimnazijoje Vokietijoje.

Chicagos Lietuvių moterų klubas paskyrė metines stipendijas dviem lietuvaitėm studentėm. Iš kairės į dešinę: stud. Milda Kupcikevičiūtė, klubo narė Marija Krauchunienė, stud. Daiva Kurauskaitė ir stipendijų skyrimo komiteto pirm. Kristina Austin. Nuotr. V. Noreikos

Soc. skyriaus pirm. H. Žitkienė perskaitė ilgą nelaimės ištiktų šeimų ir pavienių asmenų sąrašą — jie visi buvo aplankyti ir materialiai bei moraliai paremti. **E. Vilkienė** rūpinosi ligonių vežiojimu į ligoninę ir pas gydytojus.

Palinkėta sėkmės ir ištvermės naujose pareigose iždininkei **H. Bagdonienei.**

Kun. dr. F. Gureckas pasidžiaugė, kad netrukus turėsime naują "Krivulę", **vyr. seniūnės A. Maciukevičienės** kruopštaus darbo dėka.

Pasitarta rudens baliaus ir kitais reikalais. Balius įvyks lapkr. 16 d. O įvairių reikalų po vasaros atostogų atsirado apsčiai.

Artimiau pabendrauta prie puodelio kavos, besidalinant įspūdžiais. **H. Ž.**

— Lietuvių - Amerikiečių moterų dailininkių dr-ja buvo įsteigta 1971 m. Rytoj nuo 4 iki 5.30 **buc minimos draugijos parodos atidarymas Balzeko Lietuvių Kultūros muziejuje. Paroda tęsis ligi spalio 15 d. Parodoje dalyvauja pustuzinis dailininkių. Vanda Balukienė, Aleksandra Navickaitė - Bodner, Janina (Monkutė) Marks, Seselė Mercedes, Jadvyga Paukštienė ir Magdalena Birutė Stankūnienė.**

Parodos pirm. yra Janina Marks.

— ALIAS (Am. Liet. Inž. ir Arch. sąj.) Moterų pagalbinio vieneto susirinkimas įvyks rytoj 3 v. p. p. arch. Alberto ir Irenos Kerelių namuose, 8710 W. 123rd St., Palos Park. Dr. Osvaldas Nakas skaitys paskaitą "Moteris, jos svorio problemos ir jų logiškas sprendimas". Vieneto valdyba ruošia metinį pobūvį spalio 19 d. Liet. taut. namuose. Gros Ąžuolo Stelmoko orkestras. Bilietus užsisakyti galima pas Ireną Kerelienę tel. 361-4770. Vienetui sumaniai ir energingai vadovauja antrus metus pirm. Vilhelmina Lapienė. Valdyboje aktyviai darbuojasi Irena Bernotavičienė, I. Kerelienė, Bronė Nainienė ir Joana Stulpinienė.

— Monika Kripkauskienė kiekvienais metais stengiasi sukurti Putnamo seselių rėmėjų rengiamai madų parodai ką nors specialaus, neatsižvelgiant į laiką ar praktiškumą. Vien tik kasdieninis praktiškumas ir moterims įgrįsta. Šių metų parodai, be kasdienių ir sportiškų rūbų, M. Kripkauskienė ruošia laisvos improvizacijos kūrinį — šių laikų Jūratei moderniškame stiliuje išbaigtą Jūratės vakarinę suknelę. Monika įsijungė į Putnamo ses. rėmėjų parodų organizavimą nuo 1963 m. Josios sukurti rūbai turėjo didelį pasisekimą — pirmiausiai vestuviniai, vėliau — vakariniai ir t. t. Ji improvizuoja gamtą, įveda lietuviškus motyvus, vakariniams rūbams pritaikė juostas ir tautiniais motyvais austas medžiagas, panaudodama net beržo medžio žievę; taip ji sugebėjo improvizuoti vėją, sniegą, beržą. Ji sukūrė dailų Birutės kostiumą. Monika, talentinga visose srityse (sėkmingai dainavusi solistė — koloratūrinis sopranas), yra ir amerikiečių vertinama "designer". "Miss Monika of Chicago", kaip ją amerikiečiai vadina rūbų kūrimo pasauly, yra lyginama su "Priscilla of Boston" — žinoma madų kūrėja, sukūrusia ir prez. Johnsono dukterims vestuvines sukneles. Monika yra madų kūrėja Angelair bendrovėje ir jos sukurtos vestuvinės suknelės yra išspausdintos "Bridal Wear" žurnale rudeniniame 1974 m. numery, nepakeičiant lietuviško vardo "designed by MONIKA", taipgi "Bride" žurnale ir kitur.

Monika Kripkauskienė su Jūratės drožiniu. Nuotr. Vyt. A. Račkausko

LIETUVĖS MOTERYS DAILININKĖS CHICAGOJE

Lietuvių moterų dailininkių draugija buvo įsteigta Chicagoje 1971 metais. Nuo to laiko pavieniui, grupėmis ir, kaip Lietuvių moterų dailininkių draugija, jos narės dalyvavo lietuvių ir amerikiečių ruošiamose parodose. Šiuo metu Draugija turi 27 nares ir jų skaičius nuolat auga, nes Chicagos ir apylinkių meno mokyklas dar lanko, berods, 16 jaunų lietuvaičių.

Draugija buvo suruošusi savo narių meno parodas Beverly Meno centre ir Barat kolegijoje, o dabar rugsėjo 15 d. (sekmadienį) 3.30 val. po piet atidaroma jų darbų paroda Balzeko Lietuvių kultūros muziejauje, kuri tęsis čia visą mėnesį. Parodoje dalyvauja šios dailininkės: Vanda Aleknienė, Dalia Aleknienė, Marija Ambrozaitienė, Dalia Ancevičienė, Vanda Balukienė, Aleksandra Navickaitė -Bodner, Regina Jautokaitė, Janina Marks, sesuo Mercedes, Jadvyga Paukštienė, Donna Prūsis, Magdalena Stankūnienė, Vida Stankuvienė, Ada Sutkuvienė, Aldona Valis ir G. Žumbakienė.

Šiuo metu visos dailininkės taipgi intensyviai ruošiasi savo pirmajai parodai Čiurlionio galerijoje, kuri įvyks š m. gruodžio mėn. 6 d. Čiurlionio galerijos direktorė Regina Jautokaitė yra taip pat aktyvi draugijos narė.

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė, laimėjusi šiemetinį "Dirvos" novelės konkursą Nuotrauka V. Noreikos

ŠERLOKAS HOLMSAS — VYRAS AR MOTERIS?

Kritikai ir literatūros istorikai mėgsta knygose paieškoti alegorijų, simbolių ir kitokių įdomybių.

Kartais, tiesa, toks ieškojimo darbas būna nesunkus (pvz., ir be jo didesnių aiškinimų aišku, koksai palyginimo atšvaitas dvelkia iš J. Steinbeko "East of Eden" ar iš N. Kazantzakio "Iš naujo nukryžiuotasis Kristus"). Tačiau kartais stebiesi, kaip kritikai sugeba surasti visokių simbolių, kurių eilinis skaitytojas be padidinamojo stiklo nė vieno nemato (pvz., G. Grasso raštuose). O kartais reikia daug metų, kol kam nors nušvinta kieno nors raštuose ypatingas ir stebinantis ir susidomėjimą keliantis dalykas. Dabar, atrodo, tokia nuostabi šviesa bus palietusi Conan Doyle sukurtojo detektyvo Šerloko Holmso tyrinėtojų protus.

Tas detektyvas ir šiandien tebėra populiarus — kūriniai apie jį leidžiami vis naujomis laidomis, pagal juos gaminami filmai. Eiliniai skaitytojai ir filmų žiūrovai, žinoma, jokių gilumų neieško — jie tik patenkinti seka gudriojo detektyvo veiksmus.

Bet tyrinėtojai, žiūrėkite, sudarė nuostabiausias hipotezes apie tą detektyvą.

Ligi šiol buvo ieškoma atsakymų, kokios spalvos buvo jo naktišvarkis, kas su juo tame pat name gyveno, kur jis buvo sužeistas karo metu, ar į petį, ar į kojį. Bet paskutiniaisiais metais, pasigraibstant jo prasitarimų, sustota ties žymiai rimtesne hipoteze: ar Šerlokas Holmsas buvo vyras, ar moteris? Tokių teorijų sudarinėjimas šiais laikais, be abejo, madingas: juk dabar savaip populiariu operacijomis vyrą paversti moterimi, o moterį vyru.

Atsakyti į tokį klausimą ir dėl Holmso nėra lengva, nes medžiagos tėra tik trupinėliai. Jo paties prasitarimai lyg ir sakytų, kad jis buvo dainininkė Irena Adler, pakeitusi savo lytį ar užslėpusi savo asmenybę. Net ir jo tasai garsusis padėjėjas dr. Watsonas iš paslaptį labai mokėjusio laikyti Holmso vargu būsiąs sužinojęs, kaip iš tikro yra. Bet dėl to svyruojama. Paskutiniame šerlokhomsiniame apsakyme ("His last Bow") yra užuomina, kad Holmsas Watsonui kažką pritrenkiančio pasakęs, tik daktaras gal nebūsiąs išdrįsęs jo žodžių pakartoti, tai paslaptis taip ir likusi neatverta. b. kz.

TARPTAUTINĖ TAIKOS IR RELIGIJOS KONFERENCIJA

Antroji tarptautinė religijos ir taikos klausimais konferencija šaukiama rugp. 28 — rugs. 3 d. Liuvene, Belgijoje.

PRIVAČIOMS MOKYKLOMS

Iowos gubernatorius R. Ray pasirašė įstatymą, kuriuo skiriama 4.4 mil. dolerių vežiojimui moksleivių į privačias mokyk-